

Michel de Ghelderode

Képek Assisi Szent Ferenc életéből

Fordította: Rideg Zsófia

(Lanczkor Gábor átiratának felhasználásával)

Első rész

Három, revü-szerű akció, amelyek Ferenc világi életének három képét mutatják be

Első kép

Szereplők

Ferenc

A Láz (táncos)

A fegyveres Halál

Kabaré-énekesnő

Minden háborúk katonája

Minden háborúk katonája

A Sarlatán

Egy Ápoló

Tömeg (két-három statiszta állatfejekkel)

Kísértetek

Bábok

Égi hangok (tölcsér)

Díszlet és látomás

Árnyakkal teli hely. Egy lámpa. Szűkös, de magas tér. Zászlók, nagy számban, mindenféle színben, nagyon alacsonyan lógnak – régi címeres zászlók. Sok. A színészek össze vannak nyomorodva a zászlók alatt. Hátul: egy kárpit. Atmoszféra: gyászos, zaklatott, tele a közeli vásárról szivárgó hangokkal és egy ünneplő város zajaival. Sötét éjszaka uralkodik. A felfegyverzett Halál, hatalmas sisakforgós fejevédőben, háttal ülve. A kifestett és holtsápadt lány, egy asztal alatt gubbasztva.

A LÁNY, *hadarva*: ...Hallgassátok!...Hallgassátok!... Visszatértek!... Óriási ünnep van a városban!... (*Kürtszók.*) Kivilágították a tornyokat! Hallgassátok!... Megint egy örült éjszaka lesz!... Nekem is meg kell gyújtanom a fényeket!... Túl sötét van itt!... Észrevettétek milyen sötét van ma éjszaka? ... Soha nem találkoztam ilyen fekete éjjel!... Fények kellene!... Jönnék!.. de nem lesznek vidámak ebben a pincében!...Tudjátok, azért jönnek, hogy mulassanak!... Mondjátok... Mondjátok nekem...harcosok!... sokan jönnek vissza? (*Kürtök.*)

A FEGYVERES HALÁL: ... Nem mindegy!...És ha nem jönnek vissza!...Mindig lesznek férfiak, akik harcoljanak!...

A LÁNY: Ne mondja ezt!... A háborúnak vége!... A szép férfiak nem mennek el többé!... Annyit de annyit láttam már elmenni!... de miért megint te vagy az, aki visszatér...öreg katona?... Te miért nem halsz meg a csatákban, mint a többiek?... Mindig egyedül jössz vissza!...Mondd, mondd, a társaid meghaltak?...Te vagy az utolsó? Csak neked szól ez az ünnep?... És ezek a zászlók?...Meg lehet fulladni itt!... Felelj!... Te vagy a győztes, hallgatag öreg katona?...Ideje volna megtudni, hisz ez egy győzelmi ünnep!... Vidám akarok lenni, fiatal, erős férfiak ölelésére vágyom!...De csak te vagy itt, százéves katona!... Inni akarok...és nevetni!... Szólj...szólj...néma! Te vagy... egyedül te vagy a győztes?...(*Haragosan felpattan és összetör egy poharat a Halál páncélján.*)

A FEGYVERES HALÁL: Én azóta talpon maradtam, amióta az emberek harcolnak egymással, azóta, hogy emberek vannak, és én leszek az utolsó ütközet utolsó katonája!... (*Hirtelen kiegyenesedik.*) Lengessétek a fekete zászlókat, gyújtsatok parazsat a tornyokban, trombitáljatok, harangozzatok, harangozzatok az elrothadt hősök temetésére! Tüzeljétek fel az ártatlan és ronda tömegeket! Én... ÉN vagyok az, akit meg kell koronázni! (*Hatalmas nevetés. Kürtök.*)

A LÁNY (*elborzadva*): ...Ki?... Ki vagy te?...

Dobszó, nagyon lassan

<p><i>Mint egy automata, a Fegyveres Halál visszafordul és súlyos lépésekkel a közönség fele indul – tragikus járás. A lány, megbabonázva nézi. A Halál mozdulatlanul megáll. A dobok hirtelen elhallgatnak. Ekkor: balról belép minden háborúk két katonája, karikatúraszerűek. Különböző korok uniformisainak darabjai lógnak rajtuk. Tántorogva. Bekötözve. Mankók. Virágok. Kitüntetések. Kiabálnak, míg a trombita szól:</i></p> <p>I. KATONA: ...Él-jen... a had-sereg!... Dicsőség...ránk!...</p>	<p><i>Zajok: ...ran... plan-plan... ran... plan-plan... ran... plan-plan... ran... plan-plan... ran... plan-plan...ran plan-plan...ran...plan-plan...ran...plan-plan..</i></p> <p><i>Csend. Nagy lélekharang:</i> Bing... Bang..... Bong...Bing...Bang...</p> <p>II. KATONA ...Éljen... a... háború!... Ide... a... szerelemmel!...</p>
--	---

A közönséggel szemben.

<p>Mi... vagyunk... a túl...é...lő...i... ...a... híres...háborúnak!...</p> <p>Nagy... Sándorral!...</p> <p>...Nagy... Károlyal...</p> <p>...Waterloo-nál...</p>	<p>... a tör...ténelem...minden... háború...jának!...</p> <p>Julius Cézárral!...</p> <p>Jeruzsálem ostrománál!...</p> <p>...az Ysernél...</p>
---	--

A FEGYVERES HALÁL: ... Megállj!...

A két katona kitámasztja magát egy pozitívában és nevetségesen tiszteleg. A Halál odaáll kettejük közé, válluknál megfogja őket és kacagva beviszi őket a kabaréba...

A HALÁL: ... Hozzám, kedves harcosaim, örök katonáim! ... A tábornokotok fizeti az italt! ...Gyertek, mert holnap bizonyára darabokban lesztek felszolgálva vidám sakálok lakomáján, a nemzetek üdvére!... Gyertek a legendás hadjáratok zászlói alá; ezen a helyen szeretik a hősokeket, és tudjátok, hogy a szerelem az, a háború mellett, amit az ember a legjobban kedvel!... Azt szeretné, bár lenne a világ egyetlen mulatóhely és az öldöklés mezeje!... Íme az ősrégi emberi tündéralmok szép díszletei. Ami a békét illeti, akik azt szomjaznak, menjenek a föld alá, ott meglelik!... A vér, ahogy a bor, arra teremtett, hogy folyjon!... Igyunk bort; ontsunk vért!... (*Kürtök.*)

<p>I.KATONA: Milyen szép hadra hívás!...</p>	<p>II. KATONA: Éljen a legfelsőbb tábornok!...</p>
--	--

A LÁNY: Éljen a háború!... Visszatértek!

I. KATONA: egy testrésszel kevesebbel!	III. KATONA: és több kitüntetéssel!...
--	--

A FEGYVERES HALÁL: A nők szeretik a háborút!...

Isznak. Kívül éljenzés. A lány szétnyitja a hátsó kárpitot. Megjelenik a tömeg: néhány alak karton állatfejjel (disznók, szamarak, ökrök, varangyok). Ezek a fejek szüntelenül mozognak, és beteges kiáltásokat hallatnak. A Halál és a két katona tiszteleg. Kihallatszó hangfoszlány: „Éljen a Haza!” A lélekharang megint megszólal, hátborzongatóan. A lány gyorsan összecsukja a kárpitot. A lélekharang felerősödik.

A FEGYVERES HALÁL, *felemeli a poharát*: ...Igyunk!... Ember pallossal!... Igyunk a fegyveres halottakra, a cimborákra!... Igyunk az ólomszürke királyokra!... Igyunk a férgekre!... Igyunk a Butaságra!... Igyunk a Semmire!... Örüljete, emberek pallossal! ...Még megjelennek az égen az akasztófa jelei, még ragyog majd a dög!... Bárcsak minden ember elpusztulna!... Éljen a vérengző és fenevad emberiség!... Éljen a győzedelmes öldöklés!... **Lélekharang.** *A lány az asztal alá bújik és kiabál:*

A LÁNY: És...akkor...mi...nők...mi mit csinálunk?

A FEGYVERES HALÁL, *megsimogatva*: ...Álmodtok!...Álmodtok!...

I.KATONA: Hú! ...tábornok... ön kissé túloz...	II.KATONA: Olyan mint egy színházi hősszerelmes!...
--	---

A FEGYVERES HALÁL, *dühösen*: Igyatok!...Katona!...Igyatok! Parancsolom!...Nem szabad, hogy az ember tudatos legyen!... Igyatok!...

A katonák isznak. Lélekharang.

I.KATONA: Tábornok!...itassa le a világegyetemet!...	I. KATONA: Köttesse fel ezeket a halál-harangozókat!
I.KATONA: Rendeljen fáklyákat!...	II. KATONA: ...és zenét és dalokat!
I.KATONA: ...és nőket!...	II. KATONA: és támasszon fel néhány elhunyt jó cimborát!..

A FEGYVERES HALÁL: Ámen!...

Gongütés. A fény cikázik, és a zászlók kifényesednek. Vidám meglepetés. A zene kívül felerősödik. A földön, hátul, zsinóron megelevenednek maszkból és színes vászonból készült szellemfigurák. Kísértetek, mint katonák széteszlott alakjai. Egyenruhaféleségek. Megállás nélkül nyüzsögnek. Kiáltások:

SZIMULTÁN JÁTÉK
(egy tumultus érzete)

LÁNY:	I.KATON A:	II.KATONA	A Sarlátán (erős hangon):	A HALÁL (erős hangon):	FERENC
<p>Nem ilyen vendégeket kérek! ...visszajáró lelkek!... A pénzetek is olyan áttetsző, mint ti magatok?</p> <p>Nesztek a bor! A legrészegebbnek adom szerelmemet!</p>	<p>Varázslat!... a harcosok paradicsoma! ...Ördögi mutatvány! Mintha Nagypéntek harmadik órájában lennének! Hozzatok bort, hogy felvidítson!... Hé! Ékesszóló akarok lenni és ez árnyak dicshimnuszát zengeni!.. Akartok tudni egykori hőstetteimről, sőt az eljövendőkről is? Hé!...Árnyak, melyik temetőben laktok?</p> <p>Akarjátok a győzelmet megünnepegni velünk?</p>	<p>Éljenek a kísértetek! Felismerlek Benneteket, szomorú arcok, de hamar nevesettek ...Hol vannak a sisakforgóitok? Némákvagytok?...Vannak jó híreitek? A pokolban folytatjátok a parádézást és a harcot? Hát nincs mit mesélnetek nekünk? Nélkületek iszunk! Ti nem vagytok már ragyogóak és büszkék...Szánalmas sereg, amit a kakasszó szétoszlat, egy ily csapat marsalljának csakis hasított lába lehet!</p>	<p><i>A Sarlátán patkányfejét és hegyes kalapját bedugja a kárpiton keresztül.</i></p> <p>Milyen tisztességes gyülekezet! Uraim...Fogadjanak be engem! Tudom a jövőt...<i>(Fut a katonák körül)</i> Önnek kiváló bolygói vannak! <i>(Nekimegy a Halálnak és visszahőköl.)</i></p> <p>Ami önt illeti...Nagyságos ...Én méltatlan vagyok!!!</p> <p>Hüm, Ön egy híres stratég! Mit mondjak... egyetemes személyiség... De az ön neve...és halálának</p>	<p>Mennyire könnyű az illúzió, és mennyire, vágytok ti erre az illúzióra, halandók! Ártatlanság!.. Ártatlanságotok örökös antik és modern színháza! Ó halandók! Egy játék elég nektek!!! Keltsetek zajt, töltsétek ki ricsajjal az éjszakát, mert holnapra bolygó árnyak lesztek a végtelen borzalmas folyosóin és bűzleni fogtok a katonakabátban!...</p> <p>Ide, Sarlátán, mondd a jövőt! <i>(Iszik és nevet)</i></p>	

<p>.. A legbutább lesz a kiválasztott! Szeretem a borostás férfiakat!...</p> <p>A LÁNY: Felismerem!..</p> <p>Ferenc...Értém jöttél vissza?</p>	<p>Itt a bor!</p> <p>I.KATONA: Ki jön ott?...</p> <p>Ez! ... netán nem járt az árnyaknál?...</p> <p>Hallgassatok! ...Részeg... Nélkülünk ünnepelt!...</p>	<p>II.KATONA</p> <p>Még egy kísértet!...</p> <p>Hé! Ferenc... Te vagy az?...</p> <p>Épp az emlékezetedre akartunk misét mondatni! Nem tesz semmit...Bort ennek az embernek!</p>	<p>órája...Hát azt!...</p> <p>SARLATÁN:</p> <p>Valaki, akinek könnyű lenne megjósolni a sorsát!</p>	<p>A HALÁL:</p> <p>A világ legjobb lovagja!...</p> <p>Szervusz, kapitány. Miféle</p>	<p>FERENC:</p> <p><i>Ekkor, jobbról lassan érkezik, az előszínpad hosszában egy kórházi hordágy. Egy ápoló tolja be. Ezen a hordágyon fekszik a fiatal Ferenc, teljes fegyverzetben. Beteg, legyengült, és előbukkanó arca megkínzott. A hordágyat egy furcsa, amennyire csak lehet valótlan alak követi. Nem emberi külseje van. Ez a Láz, kékes és koszos táncos, elmosódott, didergő, hatalmas, vizionárius szemekkel. A jelmeze: vászonszalagok és csörgők. Ez az alak lépésről lépésre követi Ferencet, eltávolodik tőle, majd közelít hozzá, és szüntelen akrobata mozgásokat végez. Amikor a hordágy megáll, Ferenc felkönyököl és próbál eligazodni.</i></p>
--	---	---	---	--	---

<p>Ferenc, mi van veled?... Megsebesültél? ...beteg vagy?</p>				<p>halottas szekéren érkezel hozzánk?</p>	<p><i>Barátian üdvözlí a katonákat és a kísérteteket. Az ápoló felsegíti és eltűnik a hordággal. Ferenc támolýog. A Láz ráakaszkodik. A fiatal katona a révület gesztusaival megpróbál menni. Beszél, a hangja fojtott. Közben éljenzik őt.</i></p>
---	--	--	--	---	---

<p>A LÁNY</p> <p>Köszönöm</p>	<p>I.KATONA</p> <p>Micsoda ábrázat!</p> <p>Természetesen!</p>	<p>II. KATONA</p> <p>Gyerünk, igyál, és fecsegy kevesebbet!</p>	<p>A HALÁL</p> <p>Ha! Ez meglep téged!</p>	<p>A LÁZ</p> <p><i>A Láz eltávolodik Ferenc től.</i></p> <p><i>A Láz hirtelen ráborul. A Láz erőszakosan megrázza, majd ledobja.</i></p>	<p>FERENC</p> <p>...Az élők közt vagyok még?...Rémáлом!..Mennyire szétesett minden!...Oh!... Cimborák...Tényleg itt vagytok?...Mindenben kételkedem.... Egy hosszú, valótlan álomból ébredek!...Fázom!...Elégek!...Mit keresel itt, öreg ironikus katona?... Láttalak téged a csatáink legöldöklőbb pillanataiban, de mindig mások estek el!...És most itt mulatsz!...A vendéged vagyok!...Ezekkel a nyomorékokkal és a szellemekkel...Ezzel a néemberrel!...(Leül.) Cimborák, cimborák... egy borzalmas ütközetben voltam, borzalmasabban, mint amit ti valaha megéltetek!... Emberfeletti csatában!... Küzdöttem...küzdöttem...küzdöttem...(Bort töltenek neki. Félig felemelkedik.)...az ürességgel!...a láthatatlannal!...Ó! Azt nem lehet megfojtani. (Felkel és gesztikulál.) Igen... Ez az igazság!...(Visszahull.) Miért néztek rám ilyen ijedten?... Ennyire felismerhetetlen vagyok?...Lám! ...Kitűztétek a zászlókat! Szeretem a zászlókat!... Cimborák... Bocsássátok</p>
-------------------------------	---	---	--	--	---

<p>Nem!...Te Ferenc vagy valóban?</p>	<p>Iszunk már végre?</p>	<p>Nyugalom!</p>	<p>SARLATÁN: ...Igen....igen... Ez olykor nehéz!...</p>	<p><i>A Láz finoman megsimogatja.</i> <i>A Láz ott hagyja.</i></p>	<p>meg, hogy nem vagyok vidám! Annyira gyenge vagyok!... Fázom!... mint egy hulla!...Melegem van!...mint egy elkárhozottnak!... Minden kifordul magából!...Hadd igyak veletek...Annyira szomorú vagyok...Olyan vagyok, mint egy gyermek!... (<i>Elzavarja a Lázat.</i>) Jogom van a győzelmi jussomhoz! (<i>Összeszedi magát.</i>) Nevetségesnek tűnhetek számotokra. Nyugodjatok meg, semmi bajom... Azért vagyok köztetek, hogy mulassak!...Huszonkét éves vagyok!...Tudjátok jól!... Harcoltunk!...ott...veled, katona!...Jó estét, céda! Gyere, ölelj meg!...Gyere ide...(<i>nevetve kitárja karját.</i>) Hogyan?... És én még párbajoztam a te képzelt erényedért. (<i>Nevetés.</i>) Ezt az örülséget tettem... és még egyebeket is...Pestises vagyok, vagy mi? Hagyj békén, te szuka!!! (<i>Fájdalmasan.</i>) Lázálom...lázálom...lázálom!... Kedves cimborák, gyászos itt a levegő ebben a pincében! ... Ez a sír előszobája!... (<i>Ráveti magát az asztalra és iszik.</i>) A bor! ... (<i>És a többieket nézi.</i>) Milyen képet vágtok? Igen, igen... Azért jöttem, hogy megzavarjam közönséges mulatozástok!... És te, fegyveres öreg...mikor mész már nyugdíjba?... Idióta gyülekezet!... Úzzétek el ezeket a férgeket, akik itt nyüzsögnek a falon... (<i>Iszik.</i>) Sarlatán, gyere, mondd el a jövőmet...amíg még érdekel...</p>
---------------------------------------	--------------------------	------------------	---	---	--

SZIMULTÁN JÁTÉK

SARLATÁN	I.KATONA	II.KATONA	A LÁZ	FERENC
<p>Az ön jövője!...Gyászos!... Ön lesz a legnyomorultabb az emberek között!... Szép harcos, isten veletek, csaták!... Az ön bolygói értelmezhetetlen égbolton keresztezik egymást. Rosszul fogja végezni!... Ez írva van!... Egyébként Ön örült!...szerelmes!... De lám annyira fiatal még, felkészületlen e félelmetes eseményre!...Nem tudok semmi többet mondani Önnek, hacsak azt nem, hogyan találkozni fog valakivel, egy titokzatos valakivel, akire nem is gondol, de aki közeledik...közeled ik! Ó!... Sokat kér tőlem!... (A Sarlatán gúnyosan vihog.)</p>	<p><i>A katonák isznak.</i></p>		<p><i>A Láz mozog, és apránként körbefonja Ferencet.</i></p> <p><i>A Láz támad - kúszik- eltávolodik- közelít-</i></p> <p><i>és</i></p> <p><i>hirtelen</i></p> <p><i>rácsimpaszkodi k</i></p> <p><i>Ferencre.</i></p>	<p>Beszélj, vagy leszaggatom rólad hazugságruháidat!...A jövőmet!..</p> <p><i>Ferenc remeg. A testén apró rángások futnak át.</i></p> <p><i>Ferencen a türelmetlenség és düh jelei.</i></p> <p>...Ki az?...</p> <p><i>Dühkitörés.</i></p> <p>Elég!...Ostobaságok!...Hallot tátok?...Hogy én örült vagyok... szerelmes!... Legyen!... Hogy rosszul fogom végezni!... Hé!... Miért tán jól kezdttem?...<i>(Kiabál.)</i> De hogy ne harcoljak többé!...Én!...Ti ismertek</p>

	<p><i>Gyors kürtszavak a távolból.</i></p> <p>...Ó!...Felébred végre!...</p>		<p>engem, katonák!... Beteg vagyok...igen...de holnap újra elindulunk...Ez a véremben van...Ez az egyetlen örömöm...Minden hiábavaló, az erőszakon kívül!... <i>(Iszik.)</i> A háborúra, katonák, a következő háborúra... Én foglak odavezetni titeket!... Hallom a fém zenéjét... Ez csak egy álom?...Már nem is vagyok beteg...Higgyetek nekem...Akarjátok, hogy megmutassam...hogyan bánok a karddal?</p>
--	--	--	--

SZIMULTÁN JÁTÉK

HALÁL	I.KATONA	II.KATONA	A LÁN Y	A LÁZ	FERENC
Bravó, Ferenc!Hagyd rá, hadd csinálja!..	...Hol lát katonákat?..		<p><i>Katonának öltözött bábok lepik el a színt, felugranak az asztalra és Ferenc köré, nagyon mozgékonyak. Csak néhány pillanatig láthatóak, majd eltűnnek.</i></p> <p><i>A Láz megvadul és próbálja földre gyűrni Ferencet,</i></p>	<p>Biztosak a vágásaim. <i>(Imbolyogva jár.)</i> Hallucináció!..</p> <p>Az ellenség!...Nem vagyok részeg!...Látjátok őket?...Itt! ...Ott!.... Nevetni fogtok!...Ketté vágom őket!...Még egy csata...Újra élek!...Erős vagyok!... Bábok, apró katonák...poloskák!... Hol vannak?... Menekülnek!...A gyávák!...(Kihúzza a kardját és leejti. A lábai összecsuklanak.) Győztem...Éljenezzetek... Hol vannak a halottak?... <i>(Rosszul lesz és leül.)</i> Kimerültem...Nem hallom már a</p>

	<p><i>Pohárkocci ntás.</i></p> <p>...Hisz az oldalunkon harcoltak...</p> <p>Végre egy értelmes javaslat!</p>	<p>Ferenc...az első ütközetedben, tizenhat éves voltál...Ne</p>	<p>Az elméje!</p>	<p><i>majd ott hagyja</i></p> <p><i>és visszajön</i></p> <p><i>és megint eltávolodik.</i></p> <p><i>A Láz közeledik.</i></p>	<p>trombitákat!...Fázom!...(Halkan.) Igaz lenne?...Sarlatán, igazat szóltál?...A fejem köddel tele!... A harcok számomra bevégeződtek volna?...Ó!...Szegény elmém...szegény elmém megzavarodott...teljesen elsötétül!...Idióta mosoly vésődik képembe...Remegek...Látjátok, hogy remegek?... A láz...A láz miatt... Bárcsak megfojthatnám!...Cimborák miért nem jöttök közelebb hozzám?...Annyira egyedül vagyok...Annyira szomorú vagyok!...És ezek a szellemek, akik nem isznak...Kérdezzétek meg őket van-e nevük?...(A szellemekre mutat.) Biztosak vagytok ebben? Én már semmiben nem vagyok biztos...Ezt be kell fejezni...elég ebből...Bort...(Felveszi a kardját.) Az én fényes kardom... Még mindig katona vagyok!...Beszéljete nekem a háborúról!...Jóban rosszban egyek vagyunk!... Mi így négyen a legfélelmetesebb hadsereg vagyunk minden eddig ünnepelt közül!...Meséljete nekem a régi csatákról... Én mindent elfeledtem...Meséljete nekem...Mondjátok el a tetteimet...(Iszik, figyel, mosolyog, de a mosolya megfagy, maga elé mered, Nagyon finoman elkezd remegni. A betegség erőt</p>
--	--	---	-------------------	--	---

	<p>Ez igaz! A második ütközetedben...<i>(Észreveszi, hogy Ferenc már nem figyel oda.)</i> Mindegy!...</p>	<p>m ismertél félelmet!... megszereztél egy aranysárkányal hímzett bíbor lobogót....</p> <p>Ho-hó!...Hadjárat a délibábok ellen!</p>		<p><i>vesz rajta. Már nem figyel oda.)</i></p> <p><i>Ferenc magához tér: ...Az utolsó ütközetem, elmesélem nektek!...</i></p>
--	---	--	--	---

SZIMULTÁN JÁTÉK

A HALÁL	I.KATONA	II.KATONA	A LÁZ	FERENC
	<p>Már megint kezdődik!</p>	<p>Hagyjuk rá, még az a legjobb!</p>	<p><i>A Láz kinyújtja a kezét Ferenc tarkója felé.</i></p>	<p>Úgy tűnik nekem mintha századokon át tartott volna...Igen, egész légiók ellen harcoltam...<i>(Kifakad.)</i> Bukás. Megadtam magam. Legyőzött engem egy megfoghatatlan szörnyeteg!...egy orkán...<i>(végigsimít a kardján.)</i> Milyen pallossal tudtam volna legyőzni őt?...Tűzerődítményekkel sáncolta el magát...Átkelt a hegyeken és a városokon...Megsebesített engem...nem a testemen...nem...ezek borzalmasabb sérülések voltak...sebek itt az</p>

<p>Ünnep!...Ünnep!...</p>	<p>Különös ellenfél!Mond meg, merre van, megyünk, ellátjuk a baját!</p> <p>Én semmit nem hallottam.</p>	<p>Ne félj!...Nem jön vissza ma éjjel, csak a magányban támad téged...Emeld fel a poharad!...</p> <p>Te csúfolódsz velünk!...</p>	<p><i>A Láz odébb megy.</i></p> <p><i>A Láz közeleb jön.</i></p> <p><i>A Láz felugrik</i></p>	<p>elmémbe! Az elmémet támadta meg!...A földön hemperegve küzdöttünk...Iszonyatosabb volt, mint egy haláltusa...(Elkergeti a Lázat.)</p> <p>...Nem tudom!...Elment...de ha visszajön...én dezertálok...Ezt nem akarom többé!</p> <p>...Lehetetlenség...Nem akarom...nem bírom!... (<i>Ferenc megdörzsöli a szemét. Felveszi a poharát.</i>)</p> <p>Igazatok van!...Felejteni akarok...Igyunk...Igyatok a bukásomra!...(Inni akar.)</p> <p><i>HANG éles, távolból és elnyújtott, mint egy panasz: FERENC!...</i></p> <p><i>Összerázkódik, körülnéz. Dadog. Engem hívtak?...Mondjátok... Hallottátok?...Ki?... Ki szólított engem?... Esküszöm nektek!...Ismerem ezt a hangot!...(Ijedten.) Harcolni jön? Ó!...Jól van, állok elébe...most azonnal!...De akkor végezzük is be!...Cimborák...Vegyetek körül!...Védjete meg!...Én már nem vagyok katona!...Félek...félek!...A félelem ráült a vállamra!...</i></p>
---------------------------	---	---	---	--

SZIMULTÁN JÁTÉK

A LÁNY	I.KATONA	II.KATONA	A LÁZ	FERENC
<p>Abbahagyja egyszer az üvöltözést?</p> <p>Menjen máshova...Nem kell botrány!</p> <p>Vidám egy éjszaka!</p> <p>Hallgasson, hallgasson! Örült... Védjetekek meg!</p>	<p>Vége van!...</p> <p>...Ezek a harcosok mind elslisszolnak!</p> <p>Rohama van!</p> <p>Nézzétek!... Vért izzad!...</p> <p>Nagyon muris!...</p>	<p>Ó, láttunk már ilyet...</p> <p>...Iszik...Jobbban tenné, ha berúgna!...</p> <p>Már eleget beszélt!... Túl sokáig tart!...</p> <p>Gyerünk, Ferenc... Kapd el a grabancát!...</p>	<p>A Láz Ferenc körül táncol, alatto mosan megéri őt, már nem hagyja el. A Láz rá mászik a vállára.</p>	<p>Mi fog történni velem?... A boszorkány megmondta...Megbabonáztak!...Valójában vannak névtelen dolgok, amiket szem nem lát soha!...Mágia minden körülöttünk!...Teljes a sötétség!...A szellemek között vagyunk!...Inni kéne!...Az éjnek legyen már vége!...Mit akartok tőlem, hogyan támadjak rá egy hangra?..Ti bátrak vagytok...de itt nem tehettek semmit!...És lehet, hogy mindez csak a képzeletem játéka!...Ez a láz, ez az állat...Gyerünk!...Oszlassuk szét az éji borzalmakat!...Iszom!...Cimborák...Iszom az ellenségemre!..</p> <p><i>Hirtelen egy hosszú szótölcsér bukkan ki a zászlók közül és Ferenc fülébe kiált, mint egy átkozódás: „Ferenc”. A szócső visszahúzódik. Senki nem látta. Ferenc örült módjára gesztikulál. Néhány artikulátlan hangot ad ki.</i></p> <p>Hogyan!...Hogyan!...Megint!... (Eltakarja az arcát.) Elég!...Elég!...Elég!...Elég!...Gyilkos!...(Révetegen nézi társait.) Ki szólított?...Te voltál?...Te?...Vagy Te?...Öreg tábornok!...Nevethetnéked van? ...Vicesnek talárod?...Te voltál? Asszony... Ennek véget kell vetni!...Megölöm... Megfojtom...Betöröm a fejét...Még férfi vagyok...Ha nincs is erőm...Itt a dühöm!.</p> <p><i>Ferenc önmaga körül forog. Rekedten kiabál: ...Itt vagyok!...Hol rejtőzködsz?...Nem vagyok süket!...(Megragadja a kardját.) Van itt valaki!... Valaki!...Tudom!... Van itt valaki!...Engedjetekek megkeressem!...Na, mi van?...Hang?</i></p>

<p>Segítség!...Segítség!...</p>		<p><i>A két katona teli tüdőből nevet. De a Halál lekever nekik egy nagy pofont. Mindkettő elterül, mint két bábfigura.</i></p>	<p><i>A Láz leejti.</i></p> <p><i>A Láz a földön tartja.</i></p> <p><i>A Láz erőszakosan felrángatja, majd lépésről lépésre rátekeredik áldozatára és kimegy vele.</i></p>	<p>Mit akarsz?...Beszélj!...Ennek nincs értelme!...Vagy tépjétek le a füleimet!...A semmi üvölt...A semmi részeg...A semmi...</p> <p><i>Félhomály. Ferenc a földre rogy, a torkában egy üvöltéssel. Próbál felkelni...felveszi a kardját. Nagy erőfeszítéssel feláll. Majd, megfordul, mindent felborít, az asztalt is. A szellemek összeesnek. A lány zokog. A Halál teli torokból nevet. A két katona lökdösi Ferencet. Kürtszó....</i></p> <p>Félre!...Meg akarsz küzdeni?...Én is!...Ferenc, hős kapitány, itt a pillanat!...Még egyszer!...A kardom!...Itt van!...(Karddal belevág az ürbe.) Vérzel!...Mehátrálsz!...A bőröd az enyém lesz!...(Jobbra kimegy vadul küzdve a Láthatatlannal.) Nincs kegyelem!...Isten vagy démon!...Elkaplak!...Én vagyok Ferenc!...a kapitány!...Ferenc! (Imbolyogva és küzdve kimegy. Az üvöltései halkulnak. Gyors függöny.)</p>
---------------------------------	--	---	--	---

Második kép

Színészek

Ferenc

Krisztus ideája

Az Iszákos

A Leprás

Egy Fej

Egy másik Fej

Különböző bántalmazó alakok:

„Púpos”, „Sánta” „Mankós”, „Ballerina”, „Akadémikus”, „Barrikádharcos”

A Hold

A Nap

Díszlet és látomás

Egy képzeletbeli város. A várfalakon, balra és jobbra, két apró ablak van. Nyugtalanító útkeresztződés, ahol nincs se sötét, se világos. A figurák egy különös atmoszférában keringenek, és a nem tudni honnan érkező világítás olyan díszletté alakítja az egészet, amely a német expresszionista filmek háttereihez hasonlít, sikátorokat és vásárokat ábrázolva. A hold, amely egy pillanatra előbukkan majd, egy fellógatott vászon, amely ki lesz világítva. A nap úgyszintén. Olykor egy-egy nosztalgikus harmonikaszó remegése. Egy kutya vonyít a távolban. Autódudák. Valaki belép balról, az előszínpad hosszában, egy lámpát tartva a kezében. Ferenc az, egy lepelben, torzonborz, még mindig beteg és fáradt. Szaggatott hangon beszél:

FERENC: Nem tudtam, hogy a világ ilyen széles!...Hogy ez a város határtalan!... Hol kezdődik hát, hol végződik az emberiség, az emberiség, akit most fedezek fel, és akiért egy Isten méltatlan halállal halt?...Mennyi ideig fogok menni még, hogy találkozzam azzal, aki szólított engem?... Nem, nem a pusztában, nem az erdőben és nem a barlangokban fogok találkozni vele... Az útkeresztzésekben kell lennie, az emberi nyáj közé keveredve, ott ahol a szorongás és a fájdalom uralkodik, mert a hangja szorongás volt és mondhatatlan fájdalom!... Szenvedett, a tereken túl szenvedett!... És lám most elhallgatott, most, hogy vágyom újra hallani... Kínzó és lágú volt ez a hang... Ó!... Ha találkoznom kell vele, aki szólított engem, miről fogom felismerni?... Milyen lesz az arca, ha van neki, és mi lesz a neve?... Milyen szörnyű vagy esendő alakot vesz fel, hogy megmutatkozzon előttem?... Mert érzem, hogy nem hozzánk hasonló, és bizonyosan nem a mi világunkhoz tartozik... Talán egy álomban látom majd őt... és akkor, mit mond majd nekem akkor?... Mit fog kérni tőlem?...Mit akar mit tegyek?... Hova szeretné, hogy menjek?... Ó micsoda homály!... És benned, lelkem, milyen sötétség!...Már nem is vagyok ember, messze elkerülnek!... De mi rosszat tettem?... Miért félnek tőlem?... Biztosan örültek néznek!... De mit törődöm én már mások ítéletével!... Már nem vagyok olyan, mint más, nyomorultabb, csúnyább és ijesztőbb vagyok másoknál... Ó lázak városa, ferde, nyomasztó, fojtogató város!... Félek tőled és a tömegeidtől!... Aki szólított engem, lehet, hogy a sikátoraidban ugrik rám, és magával visz a szennyeidbe, ó hullá város!... És csak ez a szegény kis lámpám van, hogy átlukasszam a sötétséged! És vajon ez a nyomorult láng is, mint az elmém, kihuny majd? ... Már nem tudom hova menjek! ... De megállni nem merek!... Ó!... Egykor az éjszakák ragyogtak és illattal voltak tele... Éhes vagyok!...Koszor

vagyok!... Nincsenek már barátaim!...A szerencsétlenség ideje jött el számomra, és nem vagyok benne biztos, hogy nem a sírom fele tartok!... Köveken fogok hálni... csalánt eszem majd...Ismeretlen bűnökért bűnhődöm.... A gyermekek gúnyolva hajszolnak!... A kutyák megharapnak... Az emberek kinevetnek... És én mégsem, mégsem ezektől szenvedek!... Nem lázadozom!... Mintha a lázadás tiltva lenne nekem!... És a szívem tágul ... tágul!... És mégsem szűnik meg verni!... És amikor minden fekete, minden rossz, amikor minden kilátástalan, sírok... Sírok... és nem tudom miért...senki nem mondja meg nekem miért!...Titokzatos hang!...Csak a szentek és a bűnözők hallanak hangokat!... Sem jó, sem rossz erőm nincsen!... Égi vagy pokoli hangok, szóljatok még hozzám... Mondjátok el nekem, amit nem tudok... Mondjátok meg, ki vagyok!.... ki vagyok?... *(Nekimegy egy földön fekvő testnek. A test megremeg. Ferenc hátrahőköl.)* Mi ez?... Beszélj! Hogy halljam a hangodat!....

ISZÁKOS, *ásítva*: Ne lépj az álmaidra!...Minden sárga, kék, rózsaszín...Az utcakövek zenélnek...Lampionok úsznak az égen...Ó,ó!...

FERENC: Mit mondasz?

ISZÁKOS: Ez egy bársonyos ország, amelynek ajtajai az érthetetlen álom küszöbén tárulnak fel!...A lelkemnek óriás szárnyai vannak... Ha visszatérek a földre – borzalom – újra a sarat, a legyeket, és a randa emberi arcokat találok... Az álom, az álom egy hasbeszélő, egy különös varázsló!...Ó, az ő száz meg száz trükkjei, és a zuhanás az álom csúszdáiban!... Csakhogy kiszáradt torokkal térünk ám vissza... És nagy bűnhődésünk a szomjúság!... A szomjúság!

FERENC: Furcsa dolgokat látsz, alvó!...

ISZÁKOS: Gyémánszem...Látok...Mindent látok, ami jó, ami szép, és amit itt lent csak örületünkben láthatunk!... Aludni, aludni kell... hogy elfeledjük a halált!...hogy elfeledjük az életet! hogy elfeledjük a mindennapok maszkos halotti menetét!...Annyira szomorúak a modern városok; annyira tunyák a modern emberek!...Miért kellett, miért kellett engem felébresztteni?...

FERENC: Boldogtalan!

ISZÁKOS: ...Felejteni kell...aludni...Az ismeretlenben vagyunk... Semmi nem érthető!... És mindenütt csak a vér, a gyűlölet, a méreg!...Aludni!...Aludni!...

FERENC: ...Hallgass el!...Én már nem tudok aludni... Nem tudok már álmodni...De mivel Te szerencsétlen állati szemekben túl látsz...mondj meg nekem volt e valaha látomásod...látomásod valakiről...egy hihetetlen valakiről...aki mint egy arany nyelvű kígyó...mint egy lehulló csillag...mint egy vulkán...de tüzezebb...fenségebb...még csudálatosabb!...

ISZÁKOS *csuklik*:...Aludni...Aludni!...

FERENC, *elbátortalanodva*: Aludj, öregem!...Aludj... Iszákos! Én tágra nyitva tartom a szememet. (*Elindul*) és nem látok mást, mint a sötétség omladékait, csendes, lángok nélküli katasztrófákat... És csak az utolsó gondolataim fognak egymásnak csapódni!... Jöjjön el a hajnal!... a szemfedők színe!...vagy ne jöjjön el!... Mindegy nekem!...A csillagok csak a gyermekek és a pásztorok számára léteznek!... (*Csend. Megáll. A harmonika játszik.*) Ó álmom... Ha megint nem tudnék aludni...Egy mély vágyam lenne...mely mint egy élő forrás fakad fel bennem!... Lenne egy álmom, amely az egész világ képe lenne...A tavasz születése...A meleg kenyér a péknél...A mező és az eke... Az emberek dalai és játéka... és a nyitott könyv...A gyümölcskertek... A nyájak...És a nemzetek megannyi embere gyűrűt alkotva a glóbusz körül...Az emberek, az emberek...felemelkednének a levegőbe, ahol meztelenek lennének a hatalmas fák alatt!...Így lenne egy nagy öröm, egy végtelen egyszerűség; ismeretlen erő ragyogna a homlokokon, és a föld csodás gyümölcsöket teremne mindenkinek!... És a föld, és a fény, és a meditációk mindenkié lennének!...(*Nevet, görcsösen.*) Innom kéne!...Ez idiótaság!...Csak az iszákosoknak lehetnek ilyen álmaik...És honnan jön ez a vágy?...Én!...Pária!...Bohóc!... a sors akaratából!...Ó ólom és kén városa!... Temetőkkal, kaszárnyákkal és lámpákkal övezett város!...Az emberek, fel kellene őket robbantani!... Én is olyan vagyok, mint ők!... rosszabb mint ők!...Minden tragikus!...Kiúttalan!...(*erőtlenül*). Nincs remény...Csak az öngyilkosság marad...vagy az alkohol...(*Sír*) vagy a könnyek...

A LEPRÁS, *jobbra a falnak támaszkodva*: ...Ki panaszkodik?...(*Nevet.*) A hazugságokat halljuk mi meg, nem a panaszokat!....

FERENC, *ijedt mozdulattal*: ...Ki beszél már megint?... Mennyire népes az éjszaka!...Mondd, te vagy, akit keresek?...Válaszolj!

A LEPRÁS:...Ne közelíts!...Ne akarj megismerni engem!...Tanulj meg hallgatni!...

FERENC: Hangokat hallottam!...Ugye Te vagy, aki szólított engem?

A LEPRÁS: Tanulj meg hallgatni!...Ezeket a hangokat, a csendben fogod meghallani, és talán megérteni!...

FERENC: Te, aki ezt a tanácsot adod nekem, ember vagy, akárcsak én?...mint én?

A LEPRÁS: Már nem vagyok ember!... de emlékszem, hogy valaha az voltam! Én egy visszataszító és csodálatos lény vagyok! Ha engem keresel, fordulj vissza, mert csak a bajomat adhatom neked... Egyetlen seb vagyok!... De még az is lehet, hogy én vagyok az, akit keresel... Ebben a sötétben megesnek ilyen találkozások!

FERENC: Akit én keresek, arc nélküli!

A LEPRÁS: Nekem nincs arcom!...

Ferenc hirtelen felemeli a lámpáját. Meglátja a leprás szétfolyt, formátlan arcát. Megrázza a lámpáját és idegesen, mint egy fuldokló, nevet.

FERENC: ...A lepra!...Ne beszélj hozzám többet!...Ne érints meg!...

A LEPRÁS: ... Hallottam amint az álmodat mesélted...Engem nem értettél bele e boldog és testvéri nemzetekbe?

FERENC: Hallgass ...Csaló!... Dög!...Hallgass!

A LEPRÁS, *harapósan*: Ostoba!... Nem vagyunk-e testvérek a nyomorúságos egek alatt?...

FERENC: Hallgass!...Fáj!...Nem tudom, mit mondok... Roncs!!! (*Visszajön.*) Bocsáss meg nekem!...Gonosz vagyok, mert még nem zuhantam elég mélyre!...(Odébb megy.) Ó! Bár ne

élnék! (*A részeg horkolása*) Bár az anyám ölében pihennék!... Kicsinek lenni!...Gyermekinek!...kicsinek! (*Az iszákos fele megy.*) ...Barátom! ...El vagyok veszve... Épp ennél a kereszteződésnél kellett lennem... Engedd, hogy melletted virrasszak, a hajnalra várva... Nem merek messzebb menni!...

ISZÁKOS, *felébredve*:... Mi van?...Te, alvajáró!...

FERENC: ... Tántorgok!... De nem mintha ittam volna!... Taníts meg engem aludni!... Álmodj egy álmot, ahol énekelsz!... Megosztjuk a lámpám fényét!... Nem akarok többé egyedül lenni!... Hol vagyunk most?...

ISZÁKOS, *ásít*: Ez a haramiák és nyomorékok negyede... Ezért ébresztettél fel?... (*Felemeli a lámpát, Ferenc arca elé tartja, és így végigméri.*) Ó! Látom ki vagy!...

FERENC: ... Ki vagyok?...

ISZÁKOS: ... Minden városban vannak efféle elkeseredett és ékesszóló, vagy egyszerűen csak elzékenyült alakok! Ha nem is Te vagy a nagy sovány, aki lázít itt a negyedben, de hasonlítasz hozzá... és bizonyára a családjába tartozol, nem?

FERENC: ... Kiről beszélsz?...

ISZÁKOS: ... Arról, aki prédikál!... aki pofonokat kap!... akit tömegben visznek!... Nem rossz fickó!... Más, mint a többi, bolondabb és jobb, mint mások! ... Köötznivaló...

FERENC: ...Mi a neve?...

ISZÁKOS: Egy idejétmúlt név... Legendás név... Ez talán az álneve!... Elfelejtettem!... A nagy sovány, egy szerencsétlen alak!... Elfelejtettem... Jó estét!... (*Visszafekszik.*)

FERENC: ... Aludj!... Te is egy szerencsétlen alak vagy... Én is... És bizonyára minden ember az... Ez a valódi Internacionálé!... (*Az iszákos mellé heveredik.*)... Szerencsétlen alakok!... (*Hirtelen, egy csend után, visszahanyatlik és elalszik. Éjjelre kongatnak.*)

ISZÁKOS, *elnyújtva*: ...Barátom...Alszol? (Csend.)

És ez a csend nem csend. Vibrál: suttogások, zajok (egy közelgő cselekményt jelentenek be), fura hangszilánkok . És a Hold felfénylik. A színpad kékes lesz. A város lázálomszerűen emelkedik ki. Az iszákos mozgolódik, és még e csendben monologizál.

ISZÁKOS: ...Micsoda!... Hold...Ez te vagy!... Hold mosoly nélkül... Van két kis emberke a korongodban... Ez a rossz lator... és a másik... (Elalszik.)

És a csend egyre nő. Egy alak lép a színpadra. A nagy sovány az. Krisztus ideája vagy talán maga Krisztus. Beszél.

KRISZTUS IDEÁJA:... Ó ovális éj!... A baglyok és a bűnök terepe! ... Jeges játéka!... Csupán a vakokat csapod be!... Éj, mely elrejti a föld formátlanságait, csodagyermek, éj, mely elnyeli a hatalmak aljasságait, tudom tele vagy a csillagok ritmusával és a tiszta tűz lenyomataival! É, a te szakadékaid a kristályhavas csúcsok! Éj, te harmonikus hárfá; egy természetfeletti vásár vagy – és a világok, jeleikben, csodás újságokat mesélnek egymásnak. Ó éj, senki nem emeli fel homlokát feléd és nem keresi tüzes építményeidben kicsisége mértékét!... Sajnos, a távolságok visszhang nélküliek, és az emberek, akik elektromos hullámokat fedeznek fel, nem hallják meg az istenség rezgését érzéketlen gépeikben... Én a hétköznapi jelenség vagyok, a szerencsétlen bohóc, a külváros díszese... Az élet, az élet egy csoda, és azt várja tőlem, hogy mint egy music-hall varázsló, burleszk szellemidézéseket, hipnotikus ígéreteket tegyek... Csakhogy ez egy félreértés, amely az én kinszenvedésemmel ér majd véget!... Ó idő! Közönséges század, tisztátalan század! A világ régi bűnei győzedelmesen bevonultak a szent városokba, és a démon, egy foszfor ruhába öltözött entellektüel parancsol a röhögő tömegeknek!... Én a nevetséges Isten vagyok, túl szegény ahhoz, hogy reklámot csináljak magamnak!... Szavaimat elnyomja az utcák robaja!... És a bejelentéseim megnevetetik a közönséget!... de valójában, valójában!... Görcsösen rángatózó tömegek, nyerítő városok, tudom az óráját pusztulásotoknak!... Én vezénylem az angyali zenekart, és a trombiták a zenit körein az én jeleket várják, hogy felzendüljenek a nagy Katasztrófát bejelentő robbanások!... A nap ki fog törni, a paloták leomlanak, akár a kártyavárak... És lesz valaki a felbolydult egek mélyén, aki villámszótagokkal szól majd! (Krákog és köhög.)

Egy kis trombitát hallunk, amely a közvetlen közelből zendül fel. A zaj felerősödik. Hirtelen az egyik padlásablakban kigyúl a fény, durván kicsapódik és egy hálósipkás fej jelenik meg benne.

1. FEJ, *sápítózva*: ... Fogd be!... Hé... Mi ez, ember? egy szerenád? ... Eridj máshova szavalni, vagy rád eresztek tizenhét dühödt ebet!...

A padlásablak becsukódik, de egy másik kinyílik, és egy második dinnye-fej jelenik meg.

II. FEJ: ... Mi történik itt? ... Ez biztos a prédikátor!... Némítsátok el!...

KRISZTUS IDEÁJA, *a második fejhez*: Hallgassatok meg... Miért alszotok?... El mernétek-e mondani nekem, miről álmodtok?... Közben a lelketek az ágyatok alatt zokog!... Keljetek fel!...Eljött az idő, amikor az Emberfia átlépte a földi állomásokat, a tengereket és a földrészeket!...

2. FEJ: Pofa be!... (*A padlásablak becsukódik.*)

KRISZTUS IDEÁJA: Hallgassatok meg!... Egy új identitást hozok nektek!... Új lelket, testet, hazát!... Üzletet ajánlok, Istennel, mint üzlettárssal!...

A PÚPOS, *futva megy át a színen, lámpásvivő*: ... Ide!... Ide!... (*Kimegy*)

A LEPRÁS, *még mindig a falának dőlve*: Menekülj, nagy sovány, te ihletett füstölt hering... Menekülj, mert csákyákkal és vasvillákkal jönnek!... Fuss!... A halálokat akarják!...

KRISZTUS IDEÁJA: ...Miért menekülnék? Mészároljanak csak le!... Ennek meg kell lennie!... Azért vagyok köztük, mert gonoszak!... Holtan örökre kísértetni fogom őket!... Széthasítom koporsómat; a háztetőkön mászkálok majd; a temetők felett repkedek; az emberek borzadva öklözik majd fejüket!... És hamu fog hullani az égből!...

SZIMULTÁN JÁTÉK

<i>Krisztus Ideája tenyerébe temeti arcát. Próbálja távol tartani magától a szeleburdiakat, akik körülveszik. Lökdösik őt. Megütik. Meginog. Mosolyog. Beszél, de nem hallani a hangját. Végre halljuk, és bár nagyon finom, mégis az ő hangja uralja a tumulást.</i>	<i>A PÚPOS újra belép: ...Tessék itt van! Megvan!... A nagy sovány köré tódul különböző figuránsok egyvelege: a púposon kívül van egy mankós sánta, egy bűvár, egy balerina, egy akadémikus és egy barikádharcos.</i>
---	---

<p>KRISZTUS IDEÁJA:</p> <p>Jól van ez így! Játsszátok el a szerepeteket! Még ha bántotok, sem ábrándulok ki belőletek, mivel Ti nem tudjátok, kik vagytok, és dühödt gesztusaitokat be kell teljesítenetek ahhoz, hogy az igazság végre felragyogjon!... Meg van írva, hogy mások gúnytárgya leszek! Bocsássatok meg, hogy nem vagyok komikusabb!... Az nehéz!... De meg fogom tanulni!... Értetek szenvedek, boldog vagyok köztetek, kínozzatok, több türelmem van, mint ahogy azt ti el tudnátok képzelni!... És mégis bocsánatot nyertek!... De ha meg akarnátok érteni engem... csak egy pillanat... A szavaim a hajnallal összeérnek, és talán egymást fogják tükrözni arcaink!... Miért akarjátok, hogy a porban fetrengjek? Más mutatóványt is adhatok nektek!... Én a szellem magjait vetem!... A boldogság titkát árulom!... Hallgassatok meg!... ha másért nem, hogy kifigurázzátok a szavaimat!... hogy azután még jobban bántalmazzatok!... Ó! Én</p>	<p>SZELEBURDIAK</p> <p>ÜVÖLTÉSEI:</p> <p>Hohó!... Vegyük kezelésbe!...Mocskoljuk be!... Nem, a csatornába, a zuhany alá!... <i>(Vastag nevetés).</i></p> <p>Rikkancs!... Színész!... Anarchista!... Nappal alszik, éjjel ordibál!... Ez egy idegen... Egy ember a gályákról!... Egy karrierista!...Miből él? Jól beszél!...Micsoda szakma... Tegyenek rá kényszerzubbonyt! ... Tetves! Hé! Büdös!... Vigyük be az irodába!... Nem, onnan megszökne... Ez egy visszaeső!... A vallás már kiment a divatból! ... Meglátjátok, a végén még kis propaganda füzeteket árul nekünk, vagy összeír bennünket!... Biztosan végzett tanulmányokat!... Elég! Nem, nem, hagyjátok, hadd csinálja!... Ordítani fog!... Ez egy idióta... Gyertek... hallgassatok el...figyeljétek!... Belemelegedett!...</p> <p><i>A zaj kicsit elült. Némán nevetnek. Alattomos tülekedések.</i></p>	<p>FERENC:</p> <p><i>Ferenc lassan kinyitja szemeit. Teljes álomban van.</i></p> <p><i>Megborzong.</i></p>
---	---	--

<p>verekedhetnék, ismerem a küzdelmet, mint itt ez a harcos, de nem ez a harc számít!... Fel vagyok szerelve, mit te bűvár, de én más mélységekbe merülök!...Tudok táncolni, balerina, csakhogy én szent táncokat!...Mindent ismerek, ami megismerhető, akadémikus, de az én tudományom ott kezdődik, ahol az embereké végződik... Nektek is vannak jelmezeitek, miért ne lenne nekem is egy, az Isten fiának jelmeze?...Hogy nem vagyok olyan ékesszóló, mint a púpos... olyan fürge, mint a sánta?... Elvezetném nyájaitok a biblikus völgyekbe!... Túl intelligensek vagytok és ez a legrosszabb!.. <i>(A földön térdelve, széttárja karjait és tovább beszél.)</i> Ó! Tudom, hogy van valaki... Európa e sötét éjszakájában, aki hall engem! ... Te, aki hallasz engem... Testvérem... Szeresd őket!.... Szeresd mindannyiukat... annyira, hogy akár meghalj értük!... Te aki hallasz engem... Térdelj le!... Alázd meg magad, hogy felmagasztosulj, és soha nem leszel olyan nagy, mint térdem!...</p>	<p>He? ... Mik ezek? Bókok?... Nagyon szerény... <i>(Hang.)</i> Nem rossz!... Megint!... Sérteget minket!...Na ebből elég volt!</p> <p><i>A harcos nekimegy és erőteljesen öklözi a nagy soványt. Ez utóbbi nem védekezik és összerogy.</i></p> <p>Bravó!.. Éljen a harcos!... Kicsit lehütötte!... Csitt!... Szeretetről beszél!... A gazember!... Balerina, ez a te ügyed!...</p> <p>Gyertek! Ez már egyre nagyobb ökörség! ... Ebben a hangnemben folytatja egész Húsvétig!... Egy üldözött!...</p>	<p><i>Félig felemelkedik.</i> <i>Ez egy álmom?</i></p> <p>Ez a hang!... Ez a dal a zajongók között!... Ez a hang!... Micsoda álmom... Ó micsoda álmom...</p> <p><i>Mozdulatok tesz, hogy elűzze az álmot.</i></p> <p>Az éjszaka már nem olyan abszurd!... A csillagok előbukkantak!... Mi történik?... Ez a hang honnan jön?... Mintha hozzám szólna, egyedül</p>
---	--	---

<p>Te, aki hallasz engem, mondj le a világi javokról... Légy szegény a szegények között és birtoklod majd az Istened!.... Te égi milliárdos leszel!... Te aki hallasz engem, mondj le önmagadról és óriás leszel az emberek között!... És szolgáltatás igazságot, védj a gyengéket!... Szeress!... Szeress!... És a szájadon csak a szeretet szavai jöjjenek ki!... Légy egyszerű, vidám, erős és szeress!... Szeress!... és te leszel a régi és az eljövendő világok ura!... Szeress! Vezekelj! Szeress és beveszed majd a századok fellegvárát!... Szeress és meglelsz engem!... Szeress és légy a feltámadás munkása... Szeress!... Ó te, aki hallasz engem! Szeress!... Szeress!...</p>	<p>Vigyük el magunkkal!... Gyerünk a reggeli piacra!... <i>(Kiragadják az aléltságából.)</i> Siess!... Kelj útra a tetves királyságodba!... <i>(Elvonszolják.)</i> Vigyük egy kocsmába... Nem!... Az Amigo-ba! Előre!...Már nem áll a lábán!... Gyerünk, te elvetélt próféta...</p> <p><i>A csoport kimegy. Még hallani a hangot. Nevetések. Kiabálások. Esések.</i></p>	<p>hozzám!... Ébren vagyok?...</p> <p><i>Gesztusok.</i></p> <p>Ó!... És ha ő az a hóhér ... ő!... aki láncokat tett rám... ez a hang...</p> <p><i>Feláll és látja elmenni a csoportot. Kezd felébredni.</i></p> <p>Egy nyíl ez, ami keresztüldőfött. Hang... Hang... Beszélj!</p>
---	--	---

A hajnal közeledik. Ferenc helyben megfordul. Dörzsöli a szemét.

HANG A TÁVOLBAN: Szeress!... Szeress! *(Utolsó kiáltások)*

FERENC: A hang... A világosság!... Minden megváltozott!... A város langyos!... A gondolatom magasabbra hág!... A hang!.. Az ember!...Akit elvonszoltak! Az ember!.. Ki ez?... Ki ő?... Mit tesznek vele?... Mit mondott?... Mit mondott a hangja?...

A LEPRÁS: Miért aludtál?... A hangja azt mondta, hogy szeretni kell!...

FERENC: Szeretni? ... Hát ez annyira nehéz?... Nem értem jól... Kit szeretni?...

A LEPRÁS: Mindenkit!... Kezd a legmegvetettebbekkel, a legbűnösebbekkel!... Szeress engem!...

FERENC: ...Téged!... Egy leprást!...

A LEPRÁS: Engem!... Az én lelkem is a szeretetre van teremtve!...

FERENC: Ez igaz!... Nem tudtam!... Egyetlen lélek vagyunk!... Ez valami, ami kavarg, ami vonaglik, ami vérzik, ami kiált, és ami nem hal meg!... Ó ez az ember igazat szól!... Hol van?...Hol lakik?...

A LEPRÁS ...A Kálváriahegy utcában!

FERENC: Köszönöm!... Megtalálom!... Aludtam, nem igaz?... Ez valóság volt?...Vagy álom?... Isten veled, leprás! Ó hívott engem... Hosszú ideje hív már!...

AZ ISZÁKOS, *felébredve*: Barátom?... Elhagysz engem?...

FERENC: Meg fogom védeni őt!... Megtanít majd engem szeretni!... szeretni téged, leprás!... szeretni téged, iszákos!... szeretni!... (*Elfut arra, amerre a csoport távozott.*)

Nagy csend. Fényesség támad. A hold elhalványul.

AZ ISZÁKOS, *felkel*: Menj!... Ferenc!

A LEPRÁS: Menj, Ferenc!

A hold lemegy. Másik oldalon feljön a pompás, nevető napkorong. Sugárzó pirkadati fény. A Leprás leveszi leprás maszkját. Az Iszákos leveszi iszákos maszkját. Elindulnak egymás felé. Szép és derűs az arcuk.

A LEPRÁS: ...Az éjjeli munka befejeződött!...

AZ ISZÁKOS: ...Dicsérjük Istent, a mi urunkat!...

A LEPRÁS: ... Ime testvéreink visszatértek, ők is lejátszották a felvonásukat!...

Belép a Püpos és a Sánta, akik szintén leveszik csúf maszkjaikat...

PÜPOS: Ferenc találkozott Istennel!

SÁNTA: Ketten mennek a harcba!

Belép a bűvár, aki levette sisakját, és aki ugyanolyan szép, mint a többiek. És épp így az akadémikus és a balerina a maszkjaikkal hónuk alatt. És végül megjelenik a harcos, aki hoz egy olyan magas létrát, amelynek nem látszik a teteje. Felállítja a díszlet közepén, a várossal szemben.

LEPRÁS:... Angyalok!... térjünk meg otthonunkba!... Ferenc meglelte Istenét! ...Itt a hajnal! Fel hát!... Az angyalok munkája mára véget ért!... Vegyük föl lenruhánk!... Fel hát, angyalok!...

Elindul a létrán, aztán sorban szóltanul a többiek. Mikor az utolsó is eltűnik, a baloldali ablak kinyílik és megjelenik a fej.

FEJ I.: ...Reggel van!... Huhú! de mit látok!... artisták!... a világ megtévelyodott!...

A másik ablak is kinyílik.

FEJ II.: ... Jó napot!... *(a létrát felhúzzák – a szín kiürül)* ... Hohó! szomszéd!... Nézze, hogy mennek fölfelé!... fantasztikus!...

FEJ I.: ... Egy ilyen korban, mint a miénk, semmin se csodálkozzék az ember!...

(A két fej az eget nézi.)

3.kép

Ferenc

az Apa

a Püspök

a Bíró

az Ügyvéd

a Csendőr

3 tanácsos

Látomás

A látkép:

A függöny összezárva. A játék a szín előterében folyik, teljes hosszában.

A hangulat:

Mint egy vásári komédia színpadán. Van néhány patetikus pillanat. A szereplők bohócok módjára viselkednek – kivéve a Püspököt és Ferencet.

(A szörnyű kinézetű csendőr balról bejön és fel-alá járkál. Szemei vérbeforgók, mint Breughel zsoldosainak. Nyomban utána jobbról bejön az ügyvéd, ugrabugrál, orrhangon fecseg, merő paródia.)

az ügyvéd ... csendőr,... mit csinál a vádlott?...

a csendőr Semmit!...

az ügyvéd Semmit?... Amikor az ember semmit se csinál, akkor is csinál valamit, nem?... Alszik?...

a csendőr Nem!...

az ügyvéd Nem. Nyilván marcangolja a lelkiismeret!... Csendőr, talán sír a vádlott, vagy mutat bármi megbánást?... kétségbeesést?...

a csendőr Nem!...

az ügyvéd Türelmetlenséget?... haragot?...

a csendőr Nem!...

az ügyvéd *(idegesen)* ... na de csendőr, maga értelmes ember... mondja hát meg: milyen a vádlott pszichológiai állapota?...

a csendőr ... köszönöm, drága ügyvéd úr, hogy értelemmel méltóztatik felruházni egy csendőrt! Pszichológiai szempontból... a vádlott olyan, mintha... gondolkozna!...

az ügyvéd Ez az!... Biztos voltam benne!... Gondolkozik!... Jól van, csendőr... Nem tudom, érti-e... micsoda cinizmus!... így a legsúlyosabb elbírálás alá esik!...

a csendőr *(nagy szemekkel)* ... ne mondja!... Lopott?...

az ügyvéd Ugyan!...

a csendőr ... gyújtogatott?...

az ügyvéd Dehogy!...

a csendőr ... sikkasztott?

az ügyvéd Ugyan!...

a csendőr ... apagyilkos?... anyagyilkos?... királygyilkos?...

az ügyvéd Rosszabb!

a csendőr ... szentségtörő?... szentképgyalázó?...

az ügyvéd ... ha csak az volna!...

a csendőr ... akkor egy... egy... de hát ki a fene ez az alak?...

az ügyvéd *(ünnepélyesen)* ... A MINDENKOR FENNÁLLÓ REND ELLENSÉGE!...

a csendőr *(rémülten)* ... azt a... értem már... azt a...

az ügyvéd Ugye, még a te csendőr-lelked is beleremeg!... A közrend ellensége!...

a csendőr Ha így áll, remélem, az Igazságszolgáltatás vasmarka kemény lesz vele!...

az ügyvéd Az Igazságszolgáltatás!... csendőr, vigyázz, már itt is van!...

(A csendőr vigyázzba merevedik – az ügyvéd hajbókol – bejön a bíró – mint egy griffmadár Brüsszel címerében. Hóna alatt egy zacskó, amelyből teasüteményeket vesz elő.)

a bíró ... jó napot, kolléga!... Micsoda szenzációs egy ügy!... Hol az a csodálatos apa?... És a vádlott, mit mond a vádlott?...

az ügyvéd ... el sem tudná képzelni: a vádlott gondolkodik!...

a bíró ... MI?!... *(keresztbe nyel)* ... tudtam, tudtam én, hogy közveszélyes!... Gondolkozik!... Hát mondja meg, gondolkozik egy becsületes ember, egy jó szándékú ember, gondolkozik?!... Maga például, csendőr, hát gondolkozik maga?...

a csendőr ... nem kaptam rá parancsot, bíró úr!...

a bíró És maga, kedves kolléga, maga gondolkozik?...

az ügyvéd ... néha... amikor ön mond valamit...

a bíró *(elégedetten)* ... vegyen egy kis süteményt!... Igen zavaros korszakban élünk!... Idáig még sosem süllyedtünk!... Keménynek kell lennünk, higgyék el... Ha már a fiatalok is gondolkozni próbálnak, a társadalom egyensúlya van veszélyben... Szétszéled a nyáj... és ha szétszéledt, mi lesz akkor a pásztorokkal?!...

az apa hangja ... micsoda labirintus!... Eljutok végre az Igazság lába elé?...

az ügyvéd *(elébe rohan)* ... erre... erre tessék...

- az apa** *(bejön, kiöltözött bunkó)* ... ezek a folyosók... kész útvesztő...
- az ügyvéd** ... nagy szerencsénk, hogy a Törvény átlátható, tiszta, egyenes...
- a bíró** ... legalábbis a mi kezünkben...
- az apa** Úgy legyen!... Jaj, bíró úr!... az ön kezében van az ügyem... a boldogságom!...
- az ügyvéd** Ó szerencsétlen atya, nem is lehetne jobb helyen, mint a mi tisztelt bírónk kezében, mert Pontius Pilatussal ellentétben ő sohasem mossa kezeit!...
- a bíró** ... köszönöm, ó, érdemes atya, állampolgári erényeink mintaképe!... Bízhat bennem!... Bár nem tagadom, az ügy nagyon kényes!... Gondoljon csak bele, a vádlott, a maga fia, gondolkozik!...
- az apa** Egek!... Esküszöm, én ilyesmire sosem tanítottam!... Szerencsétlen kisfiam!...
- az ügyvéd** Hát persze!... Gondolkozni olyan privilégium, amely csak tisztességes embereknek adatik meg, akik tudják, hogyan kell a gondolatokat szabatosan megfogalmazni!... Mert teljesen kiiktatni az értelmet értelmetlen volna...
- az apa** Nyilvánvalóan!...
- a bíró** Ezt nem lehet kétségbe vonni!... de, ha szabad egy kérdést, szegény atya... Mihez kezdünk a fiával?...
- az apa** Cselekedjék a legjobb belátása szerint, bíró úr!...
- a bíró** ... akkor fölakasztjuk!...
- az apa** Háát... előbb tán meg kéne téríteni!...
- az ügyvéd** Tisztább, ha fölakasztjuk... a rend végett, meg a törvények szellemének gyakorlásáért...
- az apa** ... talán ha csak jól ráijesztenénk...
- a bíró** ... ha volna még benne szégyenérzet!... De megkérdezzük a tanácsosokat... csendőr, vezesse be a tanácsosokat!... Az a kérdés, hogy össze lehet-e egyeztetni az atyai tekintély tiszteletét, valamint a társadalom védelmét a... *(bejön a három tanácsos – karikatúraszzerűek)* ... Jól mondom, tanácsos urak?
- a 3 tanácsos** *(elképedten)* De még mennyire! de még mennyire! de még mennyire!
- az ügyvéd** Tanácsos urak, kérdem, a jelen ügyben mi volna a legildomosabb büntetés... figyelmeztető megrovást javasolnak, vagy akasztást?
- a 3 tanácsos** De még mennyire! de még mennyire! de még mennyire!...
- a bíró** A drága kollégák nem tesznek különbséget!...

az ügyvéd Pardon!... a megrovás az egy dolog!... az akasztás meg egy másik!... Fennállhat oly helyzet, hogy valakit megrovunk és felakasztjuk, és fennállhat az is, hogy nem rójuk meg és nem akasztjuk fel!... És a társadalom számára vajon melyik az előnyösebb?... nem az, hogy egyik vagy a másik, hanem az egyik és a másik... megróni és felakasztani!...

az apa Meg kéne hallgatni a vádlottat is...

az ügyvéd ... felakasztani!...

a bíró ... nemcsak megróni!...

a 3 tanácsos De mennyire!... de mennyire!!!... de mennyire!!!...

a bíró ... végül is, szerencsétlen atya, ha magát akasztani vinnék, utolsó kívánságként mit kérne?...

az apa *(kétségbeesetten)* ... kegyelmet!...

a 3 tanácsos De mennyire!... de mennyire!!!... de mennyire!!!...

(Telefoncsengés – a bíró eltűnik a függöny mögött, majd visszajön.)

a bíró ... uraim... gyerünk!... kezdjük a tárgyalást!... uraim... a bíróság ülészik...
(A plafonról egy hinta ereszkedik alá, a bíró azon helyezkedik el ülészés végett. A zsebéből egy csengőt húz elő, meg egy másik doboz teasüteményt; kiált:)

a bíró Uraim, tessék!... Az ügy, amely terítéken van, nem a mi hatáskörünk... Most értesítettek!... Egyházi hatáskörbe tartozik... Amiből az is nyilvánvaló, hogy a vádlott nem egyszerűen a rend ellensége... nem... az egyházé... az erkölcsé is!... Hallgassanak a lelkiismeretükre, uraim!...

az apa ... jaj nekem!...

a csendőr *(bejelenti)* ... Ökegyelmessége!
(Balról bejön a Püspök, szigorú, szép férfi. Nem néz senkire sem – gondolatai máshol járnak. Mindenki majomkodva üdvözli.)

mindenki Kegyelmes uram!... Kegyelmes uram!... Kegyelmes uram!...

a bíró Kegyelmes uram, az ítéletet önnek kell kimondania!...
(A Püspök ironikusan meghajol s továbbra is hajthatatlanul állva marad.)

az ügyvéd Kegyelmes uram, igyekszem majd megnyerni jóindulatát, mert én az apának is ügyvédje vagyok meg a fiúnak is... Mindkét védőbeszédemben abszolúte őszinte leszek!...

a bíró ... csendőr!... vezesse be a vádlottat!...

(Várakozás. Megjelenik Ferenc, toprongyosan – de elszánt és nyugodt. Végignézi a bíróságon, apján, majd becsukja szemét. Az apa odarohan hozzá.)

- az apa** Fiam!... Hogy a bíróságon lássalak újra!... Nevetségessé tettél, gyalázatot hoztál a fejemre!... Gúny céltáblája vagyok!... én, a mindenki által tisztelt kereskedő!... Te már büntetett előéletű vagy, fiam!... A bírósághoz kellett fordulnom, hogy visszatérítselek az észszerű élethez?!... Gonosztevő!... Útonálló!... Egy aggastyán mondja ezt neked!... Nem felelsz?... Nem bánod bűneidet?... Nem esel térdre?... Úgy állsz itt, mintha sose láttál volna!... Felelj!... Mért nem szólsz semmit?...
- a bíró** ... „gondolkozik”!... Szánalomra méltó atya, ne bántsod őt, az a bíróság dolga!... Inkább csak zokogj!...
- az apa** ... igen! (*sír*)
- a bíró** ... legyetek tanúi e fennkölt fájdalomnak, tanácsos urak!... (*a tanácsosok sírnak*)
- az ügyvéd** (*izgatottan*) Szentimentalizmus!... Komédia!... Halljuk a törvény szavát!...
- a bíró** Legyen úgy! (*mennydörgés – csend*) Legbőlcsebb, ha az elején kezdjük, mert racionális keretek között nem lehet vége egy dolognak, ha nincs eleje se!... A vádlott!... (*Ferencre mutat*) ... a vádlott kiváló család sarja!... maga is ragyogóan kezdte pályáját!... A panaszos... (*az apára mutat*) ... az itt jelenlévő példás életű állampolgár... számolatlan tékozolta fiának intelmeit... tanácsait... a példamutatást!!! És mit kapott mindezért cserébe!... A vádlott zsenge kora ellenére fényes karriernek néz elébe a hadseregnél... És itt kezdődik a dráma!... (*csend*) Húszévesen dezertál... megtagadja a családját... a barátait... Rongyokba öltözik... kétes hírű vendéglátóhelyeket látogat s ott mindenféle különbségeket követ el... A szavai, a beszédei egyszerűen lázítóak!... Nincs enyhítő körülmény végzetes örületére!... Az apa e romlás láttán bírósághoz fordul, hogy érvényt szerezzen tiszteletre méltó akaratának! (*csend*) ... Vádlott, feleljen!... Tisztában van-e tettei súlyával?... Tudja-e, mit tett?... Felfogja-e utólagosan a szavai értelmét?...
- az apa** Ne kímélje, bíró úr! Kérdezze meg tőle, hogy engedelmeskedik-e nekem, és akkor jól...
- a bíró** Mindjárt rátérünk arra is!... de a feladatunk előbb az, hogy fényt derítsünk züllött viselkedésének okára!... Vádlott, nem került maga rossz könyvek, zavaros szociológiai írások hatása alá?...
- az ügyvéd** ... nagy kunszt!... A tényeket nézzük! a tényeket!...

a bíró

E közbeszólások zavarják a bíróság tisztánlátását!... De rendben, nézzük a tényeket, hogy ne okozzunk csalódást az ügyvéd úrnak! Fiatalember, vádolom önt

1° hogy elhagyta a nyáját – ez engedetlenség, lázadás, anarchia!...

2° hogy meg akarta zavarni a köz rendjét tetteivel, ruházódásával, viselkedésével, de különösen beszédeivel!...

3° hogy nincs állandó bejelentett lakhelye és foglalkozása! Ez csavargás, közveszélyes munkakerülés!

4° és ez a legsúlyosabb: hogy propagandatevékenységet folytatott... felelőtlenül!... És miket össze nem hordott?

Azt mondja, hogy a háború az gyilkosság...

Azt mondja, a vagyon, a tőke az megvetendő dolog... hogy a tőkét le kell rombolni, a társadalom bűzlik... Azt mondja, hogy az emberiség közönséges bűnözők bandája... hogy világunk nagyjai, az államférfiúk, a tábornokok, a bankárok, a bírák, a nagy nevelők mind az ördög szülöttei!... hogy az emberiség az ostobaság, kegyetlenség és hiúság gyúelegye!... Azt mondja, hogy a munka, a közoktatás, a közrend haszontalan dolgok... és csak alsórendű célokat szolgálnak!... hogy egyedül az örök élet akarása és Isten keresése a fontos!... És egyenlőséget, testvériséget hirdet... a kasztok lerombolását... a magántulajdon felszámolását... úgy, mintha ezek az utópiák már holnap megvalósíthatók volnának!... Fiatalember, maga ellensége a nemzeteknek, a közösségnek, a családnak!... maga...

Fiatalember... mit tud felhozni védelmére?... Otthagyt egy karriert... egzisztenciát... otthont... örökséget... a kapcsolatait... hogy rongyokba öltözött koldus legyen!... Vigyázzon! Ki az a felforgató, aki magából kommunistát csinált?...

Ferenc

Krisztus!

(Mind felugrálnek – kivéve a Püspököt.)

E g y s z e r r e

az apa

a bíró

az ügyvéd *(könnyre a tanácsosok*

... ne káromold az ... hallják ezt!...
istent!...

csorog a nevetéstől) *(megrökönyödve)* ...
Ólálálá!... kicsit el van hát... hát ezt...

maradva!...

a bíró Csöndet!... *(mennydörgés)* Fiatalember... Higgyen azoknak, akiknek több tapasztalata van magánál!... Krisztus arra való, hogy fölékesítsük vele a beszédünket, nem arra, hogy követendő példaként citáljuk!... Krisztus fog ítélkezni maga fölött, fiam, és drágán megfizet még érte, hogy a tiszteletre méltó nevet saját abszurd ügyleteivel hozza kapcsolatba! Én a magam részéről a köznyugalom, a lelkiismereti szabadság és a jó modor szabályai elleni vétségért magát bűnösnek kiáltom!... A sorsáról azonban Őkegyelmessége dönt!... A szó a védelemé!...

az ügyvéd ... melyiké, a vádlotté vagy a panaszosé?...

az apa ... védjen meg, könyörgöm... védjen meg...a gyerekem...

a bíró ... ne húzzuk az időt!...

(Az ügyvéd felpattan a csendőr hátára, a bíró elé vezeti, a védőbeszédét így kezdi meg.)

az ügyvéd *(felteszi monokliját)* Mivel is tudnám kiegészíteni a bíró úr súlyos vádbeszédét?... Anélkül, hogy erőszakot kívánnék tenni a törvényszéki ékesszóláson, leszögezném, korunk szelleme nagyon is alkalmas táptalaj az ilyen tökéletes társadalmakról szóló legendák virágzásához! Mégis, tessék, mire panaszkodnak a polgárok? Minthogy idegbeteg az egész mindenség, az effajta megszállottak könnyen megtalálják a maguk fanatizálható közönségét! Itt és most nem egy apa becsületét kell megvédenünk, hanem a közrendet, uraim! A tény, hogy ez a fiatalember nem műveletlen, csak még inkább súlyosbítja bűnét!... Hallják meg a közvélemény hangját... mi más kívánhatna, mit kívánhatna már csak az apa sérelmének megtorlása, mint akasztást!...

az apa ...jajjaj... azt ne!...

az ügyvéd ... akasztást, mondom!... Krisztust káromolja az örült!... Még ha politikai pályára készülne!... De nem!...Nem!... Vádolom e gyengeelméjű, korrump, veszedelmes felforgatót, ezt a műkedvelő apostolt, ezt az isten csapását!... de tekintettel zsenge korára, az akasztás próbaidőre felfüggesztését kérem!... Dixit...

(A csendőr hátán a bíróság másik oldalára lovagol és szünet nélkül folytatja.)

Miket beszél ez az ügyvédecske itt, ékesszólóan ugyan, de látható rosszindulattal?... Frázisokat, uraim!... Hogy bűnös a fiatalember?... Ugyan,

kérem!... A világ tele eszelőssel és bűnözővel, mégse háborgatja őket senki. A fiú pusztán intellektuális válságba került! Őszinte! egy fejlett század gyermeke!... Tele nemes eszmékkel... inkább bátorítani kellene!... Agyalógyult volna az igazságszolgáltatás, amely ily szűkkeblű vádat merészelne emelni az ifjúság ellen! Ez az apa meg... Ki ez?... Egy szipogó vén hülye, akiben a gög túlnőtt a családi kötelék spanyolfalán! Ennek a pernek se füle, se farka... Ez az ifjú egy demokrata! Antimilitarista, és antimilitarizmusa tiszta és igaz, mert a nemzeteket a fegyverkezés viszi romlásba!... Egyszerűen kíván élni... százszor is igaza van: társadalmunkat a kényelem és az élvezetek puhánnyá tették!... Hogy cifrákat prédikál?... Különbeket is olvasni a lapokban!... Én védencemnek csupán elhanyagolt öltözékét rovom fel! Röviden: ez az ügy nevetséges!... Akasztás kiszabását kérem az apa számára!... Dixit!...

az apa Segítség!... emberek!...

(Zűrzavar. Az apa el akar futni. A tanácsosok kiabálnak. A bíró egyre csak hintázik, majd csenget. A csendőr fújtat. Az ügyvéd leugrik róla és melegen szorongatja az apa és a fiú kezét.)

a bíró *(dühösen)* Uraim!... az igazságszolgáltatás tekintélyéről van szó!... Hogyan akaszthatnánk fel az apát meg a fiút is ilyen ellentmondásos érvek alapján?... Intézzék el egymás között! Kibékülést javaslok!

az ügyvéd *(az apának és Ferencnek)* ... nem hallják?... oldják meg, ahogy akarják!...

E g y s z e r r e

(Az apa tanácstalanul áll. Hátat fordítanak (A bíró leszáll a hintáról – az ügyvéddel és a 3 neki. Szánalommal nézi a fiát. Habozik – majd tanácsossal alkot csoportot. Már nem odamegy hozzá. Ferenc nem nyitja ki a foglalkoznak a perrel. A bíró teasüteményes szemét.)

(domináns hangok)

dobozát adja körbe. Hétköznapi beszélgetésbe kezdenek.)

(háttér hangok)

az apa Ferenc... gyere vissza hozzám... ...kitűnök ezek a sütemények... hol lehet térj haza... ilyen kapni?...

Ferenc az én házam a mindenség! Vegyen csak nyugodtan belőle!...

az apa mihez akarsz kezdeni? ... szép védőbeszéd volt!...

Ferenc Beszélek az emberekhez, kérem Jobban szeretem a válópereket!... Ez a fiú még őket, hogy szeressék egymást... sokra viszi!...

az apa koldusbotra jutsz... ezzel a Mit gondolsz, kibékülnek? mesterséggel... éhezni fogsz... Félek, hogy nem!...

Ferenc Így döntöttem!... Oda a gyermeki tisztelet!...

az apa Semmi örömed nem lesz ezen a Bezzeg, ha az én fiam volna!... Vegyen még világon!... egyet!...

Ferenc Lesznek olyanok, melyek nem e világról valók!...

az apa ... Ne mondd le az életről, fiam!...

Ferenc ... A halálról mondok le!...

az apa hová vezet ez, Ferenc?... Baj lesz!...

Ferenc ... Istenhez!... Nemigen fognak megegyezni!...

Az apa ... Ferenc... hallgass rám... az apád Különc gyerek!... vagyok!... Kitagadlak!... Ideje mennünk!...

Ferenc ... akkor majd Isten örökbe fogad!... És mind mond a Püspök?...
... Hej, csak az akasztás az igazi!...

az apa *(elveszti a fejét)* hát akkor... vége!... Kinek jutna ma már eszébe Krisztussal Koldus leszel... nézz magadra!... hogy nézel foglalkozni!...
ki!... Na befejezik már?...

Ferenc még mindig túl sokat birtoklok!... A koldusnál is alább adom! Meztelenül járom a világot, a nyomor terítsen rám hímes köntöst... *(hirtelen letépi ruháját, előtűnik sovány és piszkos felsőteste)* Mit csinál?... nézzétek!...

(Az apa visszahőköl – a bíró felé indul – hadonászik és eszeveszetten ordít.)

az apa Megőrült!... Mostantól nem ismerem!... Kitagadom!... Trágyadomb!...
Nézzenek rá!... Mostantól nem ismerem!...

a bíró Ez esetben hirdessük ki az ítéletet!...

az ügyvéd ... az egyházi hatalom mondja ki... Csönd!... Magától értetődő az egyházi hatáskör, ha a vádlott Istenre hivatkozik!... *(beáll a csend – a Püspök megmozdul)*

a bíró Uraim... az ítélet!...

(A Püspök Ferenc felé indul, jóságosan néz rá. Leveszi drága köntösét s a vádlott testére borítja. Majd szó nélkül kézen fogja és lassan balra elvezeti. Eltűnnek. Az apa szájátva áll. A bíró és az ügyvéd vállat vonnak. A tanácsosok türelmetlenül toporognak.)

a bíró Elegáns megoldás!

az ügyvéd ... Pont ezt javasoltam a védőbeszédemben!...

a tanácsosok ... gratulálunk!... gratulálunk!...

az apa ... uraim!... velem mi lesz?... *(senki sem figyel rá)*

az ügyvéd ... nem akasztunk föl senkit???...

(A bíróval együtt távozik – a tanácsosok hangos nevetéssel követik őket. Az apa azt a helyet nézi, ahol a Püspök Ferencsel eltávozott.)

az apa ... fiam!... *(összeszedi magát)* ... csavargó!...

a csendőr *(kifelé tuszkolja)* ... Gyerünk, polgártárs!... Ha valaki gyereket vállal, nevelje is föl!... A maga fia a rend ellensége!... Most még megúsza!... Jobb lett volna, ha felakasztják!... Manapság kevesebbért is akasztanak... A lényeg, polgártárs, hogy a népek üdvössége érdekében időről időre felakasszanak valakit!...

(Kimennek.)

II. Rész (mely négy képből áll Szent Ferenc vallásos életéből)

1. kép

Díszlet

A függöny végig lenn marad. Az orgona az egész jelenet alatt szól – állandó zengés kíséri Szent Ferenc beszédét.

Látjuk, hogy egy menet érkezik:

1. **Egy barát vörös ruhában** egy bot végén feliratot tart, és a táblán ez olvasható:
„Jöjjetek és hallgassátok a szegény
Ferenc evangélium szerinti beszédét!”
2. **Szent Ferenc fekete ruhában**, amelyen merev redők vannak, olyan, ahogyan a gótikus képeken ábrázolják. Prédikál. Szavai bizonytalanok, mozdulatai suták.
3. **Egy barát fehér ruhában**; kis fatemplomot tart és egy bíbor szívet.
4. **Egy barát sárga ruhában**; mezei virágcsokrot és egy göndör szűrű bárányt hoz.
5. **Egy barát lila ruhában**; koponyát és egy könyvet hoz.
6. **Egy barát zöld ruhában**; keresztet és lámpást tart.

A menetet jóemberek, nők, gyerekek, öregek, munkások, koldusok kísérik.

Ferenc ... Tudjátok, hogy nem vagyok szónok, nem vagyok híresség. A hangzatos mondatok, mélyértelmű szavak univerzuma idegen nekem. Amikor Jézus híveivel találkozott, azt mondta nekik: „Jó napot, pékmester, hogy vagy?... Szép időnk van, ugye?...” És eközben nem hallható és nem halandó dolgokat mondott, és ezek még egyszerűbbek voltak. Miért is próbálnánk másképp beszélni, mint ahogy azt a mi jó Urunk tette? Éppen dadoghatna is az ember, de nincs jelentősége, hiszen az igazság sosem dadog. Mennyire szeretnék hallgatni, én, aki semmit sem tudok, csak azt, amire meg akart tanítani az Isten, aki azt parancsolta nekem, ismételjem el ezt nektek. Bocsássatok meg nekem, ha untat benneteket a beszédem; komoly dolog ez: másokhoz beszélni! Ijesztő is, és ez jó, mint azok a csodás szavak, aranyból, ezüsből, puha hangokkal!...

A régi és új panaszt, az Evangéliumot szeretném az utakon énekelni, a boldog, fájdalmas, dicsőséges éneket a jászolról, a Golgotáról... De nincs

hangom! Igen, szerettem volna kis térdeplő szerzetes maradni!... Elrejtőzve a világ előtt... De az a te akaratod, ó, Istenem, hogy beszéljek az emberekhez, bár nem tudok mit mondani... Igen, azt mondom majd nekik, hogy szép az idő, és megkérdem, hogy érzik magukat... *(köhög)* ... jóemberek... tudok egy prédikációt... amely megvilágítja nektek az igazságot!... Egy latin mondattal kezdődik... *(a testvéreire néz, akik hirtelen döbbszent arcot vágnak – egyikük sem tudja felidézni a mondatot neki)* ... de mivel nem tudtok latinul, majd később mondom el...

Előbb menjetek, ismerjétek meg az Istent. Ha még itt élne köztünk emberi testében, elmehetnénk meghallgatni őt a hegyen, vagy ott lehetnénk a kenyereskosár körül, mely sose fogy ki!... Ő él, de láthatatlan!... Lát minket és hall minket!... De vajon mit gondolhat az ő szolgája, Ferenc prédikációjáról? Próbálok az én gyenge képzelőerőmmel felfoghatóvá tenni számotokra... *(átveszi a lámpást a zöldruhás barátától)*

A fény!... Látjátok a fényt? Nézzétek meg jól! Ha kialszik, sötétség jön. A fény az Isten... ez a jó! A sötétség a rossz... De Isten olyan fény, amely nem alszik ki!... Micsoda értékes kincs a fény a földnek, az embereknek, az állatoknak és növényeknek!... A nap, a hold, a csillagok nélkül az élet kialudna... Isten fénye nélkül a lelkek elenyésznének a semmiben!... Csodáljátok az éltető fényt, megtisztít, világosságot ad, felmelegít... Legyen bennetek is egy elpusztíthatatlan fény, és ez a fény legyen az Isten... A hajnal legyen az elmétekben... Az egész életetek teljes fényben legyen... A lelketek legyen lángoszlop, amely felemelkedik!... Szeressétek a fényt, a fényt!

... Menjetek Isten felé, és akkor beléptek a világosságba, és Isten egy áttetsző városba vezet Titeket, Nap-Jeruzsálembé!... És akkor ti is fények lesztek, tökéletes formák, és minden olyan lesz, mint tavasszal!... Dicsérjük barátunkat, a fényt!...

(Visszaadja a lámpást, és átveszi a templomot a fehérruhás barát karjáról.)

Ha Istennel akaratok találkozni, menjetek, kopogtassatok be az ajtaján! Íme ez a háza... az ő egyháza... Ledönthetetlen épület! A szegények és kicsinyek háza, mindenki háza! Ez a ti igazi otthonotok, ahol megtaláljátok a mennyei táplálékot, a pihenést és a gyógyírt a fájdalmakra, kórház is ez egyben!... Menedék az élők számára, menedék a holtak számára!... Ahol sírhattok, kibeszélhetitek fájdalmaitokat!... Lakik valaki ebben a házban, aki meghallgat

benneteket, aki ismer benneteket, az ő ajtaján sosem kopogtattok hiába!... Nem kérdezi a neveteket, nem néz vagyontokra... Azt kapjátok ott, ami senkié és mindenkié, menjetek jó szállásokra... A szállásdíjat egy imádsággal egyenlítsétek ki, és új erővel és bizalommal folytathatjátok az élet tövises útját!... Dicsérjétek az egyházat!

(Visszaadja a templomot a barátának, és elveszi a keresztet a zöldrühás baráttól.)

Hogy Isten barátai legyetek, mit kell tennetek? Ismerni a keresztet!... Csak egy darab fa, és még egy darab fa, egymásra szögezve, és mégis ez a világ minden tudománya!... A levegőbe rajzolt jel!... Isten halálának és az emberek megváltásának eszköze... A kulcs, amely megnyitja az örökkévalóság kapuit... Nézzétek a keresztet – ez az idő pillére!... Tárjátok ki karotokat feléje, és legyetek ti magatok is kereszttek... Legyen jelen mindenütt az életetekben, legyen ott a síroton... A kereszt nem pusztán emlék, a vérző fa, a mindenségbe plántálva, nem, mert Isten öröktől keresztre van feszítve, az idők végezetéig!... A kereszt él! Szeressétek a keresztet!...

(Visszaadja a keresztet, és átveszi a szívet a fehérruhás baráttól.)

Ismerve Istent, és a templomát és a keresztet: hogyan beszéljétek hozzá, hogy kérjétek? *(a szívet mutatja)* A szív által!... Hagyjuk a száraz értelmet!... A szív által, a szív által, melyet mellkasunkban hordozunk, amely úgy lüktet napra nap!... A ti szegény emberi szívetek által, amelynek nagyságát nem látjátok... Szeressétek Isteneteket, mit ahogy gyerekeiteket, bútoraitokat, szüleiteket szeretitek... Szeressetek minden embert, az állatokat és a tárgyakat... És az Isten iránti szeretet legyen a ti legnagyobb szeretetetek... És az egész emberiség iránti szeretet legyen a ti végső szeretetetek!... De önmagotokat egyáltalán ne szeressétek! Legyetek erősek a megaláztatásban, a szenvedésben, legyetek erősek a szabadságban és az örömben... a világ csak a szeretet által emelkedhet fel, szeretet nélkül sosem dicsőülnek meg a nemzetek!... Igyekeztek, hogy a szeretet alkotásai legyetek... ebben a gyűlölködő világban! Mert eljött az idő, hogy birodalmak eresztékei recsegnek!... Legyetek ti maga a szeretet, ti, akik csak por vagytok!...

(Visszaadja a szívet és átveszi a koponyát.)

És ez itt, nézzétek!... Tegyetek e koponyára sisakot, koronát, szemüveget, ékítsétek fel drágakövekkel... Micsoda grimasz!... Ne a félelem vezessen titeket a bölcsességig...

(Visszaadja a koponyát és átveszi a könyvet.)

Nem!... Csak egy módon lehet élni... És ez meg van írva a Szentírásban...
Íme az egyetlen igazi iskola!... Járjatok iskolába Krisztushoz, ehhez a
gyengéd mesterhez...

(Visszaadja a könyvet és átveszi a bárányt.)

Ti vagytok az engedelmes juhocskák... Krisztus a ti pásztorotok... Csakis
Krisztusnak van joga ahhoz, hogy megfélemlített nyájatokat vezesse...
rettegjétek a farkasokat...

(Visszaadja a bárányt és átveszi a virágokat.)

És tanuljátok meg a virágoktól, a kicsi virágoktól a tisztaságot, az imádandó
tisztaságot!... Erényeitekből, e lelki virágokból készítetek csokrot és
nyújtsátok át a teremtőnek!

(Visszaadja a virágokat.)

Gyerünk, jóemberek, menjünk a mezőre, a fénybe... Látjátok az évszakok
csodálatos munkáját... hallgassuk a mi bölcs anyánk, a természet szavait...
Mesélek nektek a méhek szorgalmáról, és a muzsikás pacsirta művészetéről,
és meglátjátok, mennyire szép, mennyire jó körülöttünk minden; és
megértitek majd, mennyire gazdagok vagytok, hiszen tiétek a föld, ha
tudjátok már, hogyan kell szeretni... És az ég is a tiétek, ha tudok
imádkozni!... Gyertek, gyerünk a napfénybe...

(Elmegy, a barátok és a tömeg követi. Még hallatszik a hangja.)

Dicsérjétek az életet!... Szülessetek újjá, tájak, terek, lelkek!... Az igazság a
régí útján halad!... Íme a tavasz, emberek; íme az új élet!...

Új emberek!... Új lelkek!... Krisztus által mondom nektek: bátorság!...
Menjetek a napfényre!...

(Hangja elhalkul, az orgona elhallgat. Rövid szünet után a függöny lassan szétnyílik.)

2. kép

(madaraknak prédikál)

Gyermeki táj (primitív, bibliai táj).

Gyermeki szemeknek készített táj, minden nagyon színes.

Ferenc közeleg: egyedül van, de még a láthatatlan tömeghez beszél.

Színészek:

Ferenc

négy barát

a madarak.

Ferenc

És most, jóemberek, engedjete, hadd menjek Magányosság barátomhoz, ahonnan mindig bizakodóan, fölerősödve, boldogabban térek vissza!... Amíg együtt hallgatunk, összegyűjtöm jövőendő beszédeim témáit. És hol tudnám jobban átlátni a gondolataimat, mint a magány azíliumában?... Magány, csend, elfelejtett titkok!... Ki volt nálad magányosabb, ó, Krisztus, népek vezére, ki volt hallgatagabb, mint te, ó, zenélő ajkú Krisztus?... *(előre lép)*
Hatalmas, hajlékony magány, ismerlek téged, kék, fehér és rózsaszín vagy...
Rovarok ékszereznek téged, levelek koszorúznak!... A világ zaja visszahőköl tőled, ó, csönd, olyan teljes tudsz lenni, hogy hallhatom álmodban lélegezni a virágokat!... Hullámaidban fürödnék újra!... Itt állok a mennybolt alatt, mint az első teremtett ember, kíváncsian, lenyűgözve; és valóban, minden alkalommal, hogy rád talállok, drága magány, mintha a teremtett világ első lélegzetét venném, az öröm első reszketésével!...

Minden alkalommal, hogy fölfedezlek, drága csend, az ajkaim nedvesebbek lesznek!... *(elfordul és a dekorációt nézi – kimért, liturgikus mozdulatok)* Ó, országom, földi paradicsom, a kegy szállt le rád ma reggel!... Az első áldozás reggele ez a mai, és képed mindörökre szemhéjam alá tapad!... Látom könnyű vonalú dombjaidat, a levegő és a távlat játékát, könnyű kedve az Isten léte a vihar derítette fellegeknek, a városfalon túl a templomtornyok közt apró szárnyaktól vibrál a lég... A szegény Ferenc ettől teljesen elámul!...

Minden oly csodálatos, amire a szem nyílik: látlak, országom, ó, teremtés, és máskor mintha vak lennék!...

(Elmélkedik, összeszedi magát.)

Inkább vallás mindez, mint egy teológia-tankönyv sorai!... De mit mondhatok majd el ebből az embereknek, ha visszatérek közéjük?... Kedves barátaim, madarak, ha úgy tudnék énekelni, mint ahogy ti énekeltek!... A ti éneketek végeérhetetlen dicséret... ti vagytok a föld nevetése!

Gyertek hozzám, kismadarak, barátok vagyunk... ti értitek csak igazán az Úr nyelvét!... Prédikálni fogok... és ha beszédem unalmas és fáradt, ti majd túlcsvitelitek a hangomat – ne hallgassatok meg csak azért, hogy nekem örömet szerezzetek ... Ezzel megcsaljátok a szegény Ferencet!...

(A madarak két csapatban énekelnek, keresztezik egymást, majd mozdulatlaná válnak. Őket bemutatandó, két festett és felfüggesztett díszletet kell készíteni, amelyek sokszínű madarakat formáznak – inkább a madarak belső visszatükrözése, mint anyagi megjelenítés. – Ferenc, őket látva felkiált, magánkívül van.)

Égi ünnep! A magasság kis teremtményei! Miniatúr emberiség!... Tollak!... Énekek!... Milyen kedvesek vagytok, Isten állatkái, hogy ilyen közel jöttök hozzám... Törékeny lelkek, ünnepeljétek az Urat, a madarászt, aki a szárnyalást és a dalt adta nektek örökbe! Örvendjétek, ti, akik az Édent lakjátok, és akik kicserregtétek a reményt Noé bárkájában!... Ti vagytok a mindenség kicsiny, szegény bátrai! Halhatatlan erényeikkel: szerénység és türelem!... Tollkabáttal védve a viharos télben... országotok határtalan, mint az álmok országa... Ismeritek a szelek ösvényeit és a felhők vonulását és a hajnal fényeit!...

Tudjátok, hogyan beszélget a virág önnön illatával, a fény az árnyékkal, a téli napsütés a faggal – ó, mennyi meleget rejt a fészketek!... csiviteljétek ki nekem dalotok titkát!... Milyen szavakkal beszéltek ti a teremtőhöz? Ha felemelkedtek a firmamentumig, hallotok-e angyali kórusokat?... Látjátok-e, milyen úton szállnak a lelkek és az imák Isten felé?

Énekeljétek, buzgó kis állatkák: teljesítétek be a sorsotok! Legyetek ti a földi napok ékei! Dicséret szóljon minden oromról, minden ágról az Úrhoz, aki megelevenítette a semmit!... Dicsőség az erő és az élet Mesterének! És én, a szegény Ferenc, dicséretemmel csak a tietekhez csatlakozhatom!... a szeretet egy és ugyanazon megmagyarázhatatlan parancsára jöttek létre a

csillagok, emberek, állatok és növények; csak a szeretet által léteünk, Istenben! Szálljatok a négy égtáj felé; mondjuk el minden nemzetek embereinek, hogy csak egy törvény van ezen a földön, a szeretet törvénye, Isten törvénye!...

(A két madár-dekoráció eltávolodik. Éles füttyök, amelyek halkulnak. Ferenc az eget nézi. Ekkor belép négy barát – a piros, a fehér, a lila és a sárga. Kettő jobbról, kettő balról jön. A füttyök crescendóban újramezklődnek. A négy barát elhelyezkedik, végig az eget nézve, mindegyikük egy-egy kardinális pont felé fordulva.

A madaras díszletek visszatérnek és a levegőben repkednek, egymást keresztezve eltűnnek. Füttyök decrescendóban. Az orgona egy „ómennel” véget vet ennek a polifóniának.)

Ferenc ... kis testvérek, prédikáltam a madarakhoz és ők meghallgattak! Hallgassátok, mint csivitelnek!

a 4 barát *(az orgona alaphangján)* Alleluja!...

Ferenc Mit mond a szél, mit mond a tenger, mit mondanak a völgyek, a hegyek és az erdők?...

a 4 barát *(kórusban)* Alleluja!...

Ferenc Mit mondanak a jóakarató emberek, hogy a napot köszöntsék?...

a 4 barát *(kórusban)* Alleluja!...

Ferenc És mi, a kis szegények, Krisztus dalnokai, az egyetemes szeretet munkásai?...

Mind *(kórusban)* Alleluja!...

Függöny

és megszakítás nélkül kezdődik:

3. kép

Pantomim speakerrel. A pantomim a csukott függöny előtt játszódik. Szintetizált akciók, napi hírek formájában előadva Szent Ferenc életét. A hely megjelölésére a függöny előtt vásári mutatványos feliratokat engednek le.

Színészek:

a speaker (komikus szerzetes)

egy szerzetes feje

Mimusok:

Ferenc

a pápa

egy egész kicsi barát

az ördög

egy megszállott barát

egy polgár

egy szerencsétlen

egy néger király

egy gyáva

a farkas

Speaker

Együtt

Pantomim

(Egy komikus szerzetes, aki egy nagy könyvvel érkezik, leül a szín elején, a közönség mellé.)

Tehát, ha épp nem a levest főzöm a kolostorkonyhában a rendtársak gyomra üdvéért, akkor ezt a csodálatos könyvet bújom, amely a szentek életéről mesél!... A létező legkülönösebb könyv, szürrealista könyv, emberi és isteni kalandok regénye. A természetfeletti költészete!... *(leül)*

Az lenne a vágyam, hogy egyszer az én életemet is elmeséljék ebben a könyvben... elmesélhetnék például ... hogyan égetem

oda a levest! Haha... Nagyon nehéz lehet szentnek lenni... Még jó kereszténynek lenni is nehéz... sőt, általában kereszténynek is!... *(sóhajt)*

Vigasztalódjunk és tanulmányozzuk rendünk alapítójának tanulságos, épületes életét!... *(felveszi a szemüvegét)*

Tehát Ferenc elment Rómába a pápához! Szegény Ferenc, aki még csak pap sem volt!... Mit tesz a Szentatya?... Kirúgja?... Kigúnyolja ezt a megvilágosodottat? És a regula? Mit mond a

regula?... Mit mondanak a tudós teológusok? A bátortalan reguláról, amelyet egészen betölt Krisztus hangja?... Íme a pápa, amint épp a regulát olvassa!

Ferenc reszket!... Mi lesz most? Összedől a Vatikán?... Nem!... A Szentatya azt mondja, ezzel a regulával több hívet lehet gyűjteni, mint amennyit az ég befogadna!...

Ferenc öröme: megszólalnak a Szent Péter Székesegyház harangjai! A félénk kis szent a hit seregeinek főparancsnoka lesz!... *(becsukja a könyvet)*

Nahát, ez szép!... Én sose jutok el Rómába!... Végül is kell, hogy legyenek hitvány szerzetesek is... nem csak szentéletűek... *(lapozgatja a könyvet)* Patetikus történet! Hallgassátok!... Volt egyszer egy szerencsétlen barát, akit az ördög... a pokol legpimaszabbja!... Követi egy reggel a barátot, mise után vissza a cellájába, és hopp, rajtaüt és rázza, csak rázza!... A barát azt gondolja, vége, annyi neki és a lelkének!... De van még ereje, hogy Ferencet hívja! Ferenc, aki épp 1000 mérföldre volt onnan, most hirtelen ott terem! Az ördög

Egy kivágott kép ereszkedik a függöny elé, a Szent Péter bazilikát ábrázolja, és egy felirat: RÓMA.

Jobbról belép a pápa, fenségesen, a félénk Ferenc és egy egészen kicsi barát [szerepét egy gyerek játssza], aki egy tekercest tart: Ferenc mimikával magyarázza, hogy a regulát hozza.

A pápa olvassa, Ferenc izgatott, és megtörli a homlokát. Előrelépnek, időnként megállnak. A pápa helyesel, és baráttan magához vonja Ferencet. Az egészen kicsi barát örömeiben táncolni kezd. A pápa, miközben kimegy, jelzi a közönségnek, hogy a regula helyes. Felirat eltűnik.

Egy felirat száll alá.

„Őrizkedjete az ördögtől!”

Vihar zaja. Egy barát érkezik zihálva. Megfordul. Követik. Belép az ördög, az ördög pofája. A barát rémülete és könnyörgései. Az ördög gyötri a barátot és a földhöz vágja. Táncol. A barát könnyörög az éghez. Balról bejön

begyullad, elereszti a barátot. Ferenc pedig akkorát húz az *Ferenc. A barát kitárja karját* ördög, hogy az szégyenkezve fölszívódik. A barát *feléje. Az ördög fél. Ferenc* megmenekült! Ferenc fölsegíti, és elkíséri a templom, e *elkapja és ütlegeli. Az ördög* győzhetetlen menedék felé!...

(leveti csuklyáját)

elmenekül. Ferenc felemeli a barátot, szeretettel beszél hozzá. A barát mosolyog. Egymást átkarolva kimennek.

A felirat eltűnik.

Egész megizzadtam!... Van hatása ezeknek az ördögös *Másik felirat ereszkedik le:* történeteknek... *(lapozgat)* Oh!... jobbak a példázatok! Van-e „*Tilos a koldulás!*”

bármilyen hatásosabb, mint ez a történet, ahol Szent Ferencet koldulni

látjuk az utcákon?... Micsoda szent megaláztatás!... Gúnyolódnak *Jobbról érkezik Ferenc, egy kis* rajta, tanácsokat adnak neki. Keressen munkát. És ha mégis kap *zsák van a kezében, a másik*

is egy kis kenyeret, hát szitok is jut mellé. Rákeni a sértéseket vaj *irányból jön egy polgár – Ferenc* helyett a kenyérre, és már kész is a jó kis franciskánus szelet!... *nyújtja a kezét, a polgár eltolja és*

Jellemzően legtöbbször épp a szegényebektől kap alamizsnát! *érezzük, hogy azt tanácsolja a*

Ferenc tudja, hogy Krisztus is szerencsétlen nyomorgó volt, miért *szentnek, dolgozzon. Ferenc* pirulna? Be akarja bizonyítani, hiábavaló dolog anyagi gondokkal *folytatja, ekkor jön egy*

törődni, hogy a gondviselés mindig figyel a kóbor kutyák és a *szerencsétlen, akitől Ferenc* szegény szentek szükségleteire!...

(becsukja a könyvet)

alamizsnát kér. A szerencsétlen kenyeret ad neki. Megköszöni, beteszi a kenyeret a zsákjába.

Félénk. Előveszi a kenyeret és meg akarja enni; azután visszateszi a zsákba. Felveszi a keresztet az övéről, örömmel nézi és folytatja az útját.

A felirat eltűnik.

Merje azt mondani valaki, hogy a testvéreim nem szeretik az *Egy felirat érkezik.* odakozmált levest! Ferenc bezzeg nem volt válogató... *(forgatja*

a lapokat) Hallgassátok, ez mennyire megdobogtatja a szívet!... A *Pálmafa „Afrika” felirattal.* kis Ferenc testvér átkel a tengeren!... Afrikába!... Hátha fölfalják *Tam-tam ütések a kulisszák*

ott?... A bátor misszionárius egy ismeretlen világba toppan!... És *mögül.*

Balról Ferenc érkezik és egy

íme, a barbárokat is elbűvöli, a néger király forró könnyeket *fantasztikus néger király, aki a* hullajt, hallván, hogy a jó Jézus Krisztust keresztre feszítették az *tam-tam ritmusára ugrál, és a* emberek üdvösségéért, minden ember üdvösségéért, legyen az *meglepetés mozdulatait játssza.* néger akár!... És nemsokára egy hófehér templom ragyog föl a *Aztán sír, majd megtörli a szemét* forró pusztában, és harangja szavára a vadak ledöntik a *egy zsebkendővel. Ferenc* grimaszoló idoloikat! Íme, a kis Ferenc hatalma, aki győzelemre *prédikál. A néger király, anélkül,* vitte Krisztus nevét az oroszlánok földjén!... *(becsukja a könyvet)* *hogy abbahagyná a táncot, a* *megtérés jeleit mutatja. Ferenc* *megragadja a karjánál fogva és* *magával húzza.*

Felirat eltűnik.

De szeretnék én is ilyen lenni, mint Ferenc!... De a néger király *Felirat száll alá.* engem egyszerűen belefojtana egy üstbe... és... mártír lenne „Veszély” belőlem!... Ó, de szomorú!... *(forгатja a lapokat)*

Ah, a farkas története!... Hallgassátok! Egy félelmetes farkas dülta *Madzagok végén csontvázak* a környéket!... Egy gonosz, szörnyű farkas!... Az emberek, akik *lógnak a semmiben. Egy ember* ismerték Ferenc csodáit, elmennek hozzá és azt mondják: kis *halad át futva a színen. Belép a* testvér, hatalmad van az állatok felett, fékezd meg a farkast!... És *farkas [egy színész zsákban].* Ferenc elment a farkas odújához!... Mindenki érte imádkozik, azt *Charlie Chaplinre hasonlít.* hiszik, sosem tér onnan vissza!... A bűn képe a farkas, a bűné, *Ólalkodik, zsákmányt keres.* amely a lelkeket pusztítja!... Végre a szent és a vadállat *Vakaródzik; éhes! Belép Ferenc.* összetalálkoznak!... Reszketek belé!... De nem; Ferenc fölemeli a *A farkas meglepetése. Ugrásra* jobbját, és a farkas meghátrál! Ferenc megparancsolja neki, hogy *készül. Ferenc jelzi neki, hogy* feküdjön le! Engedelmeskedik! Ferenc prédikál neki. A farkas sír, *maradjon nyugton, közeledik a* bűnbánatot mutat. És nemsokára a szent és a vadállat együtt *farkas felé.*

mennek le a városkapuhoz, az emberek ijedten szaladnak szét, de *Az állat hátrál és a homlokára* a farkas attól fogva keresztényi életet él. *(becsukja a könyvet)* *csap. Aztán lefekszik. Ferenc* *beszél hozzá. A farkas szomorú.* *Nyájasan mosolyog, aztán két* *lábra állva, tisztességtudóan* *távozik Ferencsel.*

A felirat felszáll.

(forгатja a lapokat)

De van még egy történet, sokkal szebb az előzőeknél is!... Ez a *Egy felirat érkezik:*
legmeghatóbb mind közül... Figyeljete!... „Menyegző”.

(egy szerzetes feje tűnik elő a kulisszák mögül és ordít)

A szerzetes Szakács testvér!... Odaég a leves!...

A komikus szerzetes ... Ah!... *(felkel)* Épp most kezdtem volna
olvasni a legeslegszebb történetet – Ferenc eljegyzését!... *(kiáltva
elszalad)*

(kiáltva elszalad) ... Mit számít... egy leves... egy szent élete mellett!...

Leves!... Semmi eszmény nincs benne!... Leves!...

(A felirat felszáll – orgonazene – a függöny szétnyílik.)

4. kép (Ferenc menyegzője Szegénység kisasszonnyal)

(A dekorációt láthatjuk: egy szivárvány. Az orgona játszik. A színen két angyal van, bő, redőzött ruhában. Az angyalok haja sűrű, tömött, arcuk pirospozsgás. Ritmikusan keresztezik egymást. Az egész jelenet gépiesen történik, nincs egy természetes mozdulat. Csak geometrikus gesztusok. Az égen függ egy trapéz. A harmadik angyal azon hintázik, és tiszta szívvel szórakozni látszik. Az egyik angyal rózsaszín és sárga, a másik szürke és kék, a harmadik [a trapézon] fehér és piros.)

Angyal I. Abbahagyná végre? Ez a mutatvány veszélyes. Törte már ki a nyakát így angyal!...

Angyal II. Hagyja, majd megtanulja! Kezdő még!...

Angyal a trapézon A reggeli gyakorlataimat végzem!... Az ég telis teli mutatvánnyal!...
Maguk mit csinálnak?

Angyal I. Van még egy kis időnk; minket küldött az Úr Ferenc menyegzőjére!...

Angyal II. Ajándékokkal!...

Angyal a trapézon Tehát nem oszt, nem szoroz, ha itt hintáztatok. Miattam aztán azzal töltik az idejüket, amivel akarják!...

Angyal I. Meg kéne tanulnod a paradicsomi dialektust. Rögtön hallatsz, hogy a síkvidékről jöttél!...

Angyal II. Hagyjuk lógni! Angyal, akarsz velem játszani?...

Angyal I. ... Mit?...

Angyal II. Kártyázzunk!...

(Elővesz egy pakli kártyát – elővigyázatosan körülnéznek, de a trapézos felkiált)

Angyal a trapézon Vigyázat! Valaki jön!... Én inkább máshová megyek gyakorolni!
(lendülete kiviszi a kulisszák mögé)

(A trapéz felszáll. I. és II. Angyalok eldugják a kártyát és egy automata helyzetét veszik fel. Monoton hangon beszélnek, anélkül, hogy hangjukat hajlítanák. Az orgona.)

Angyal I. *(a dekorációt mutatja)* Nézd a tájat, amelyet festettem!...

Angyal II. *(kezét a füléhez teszi)* Hallgasd a zenét, amit írtam!...

Angyal I. Ki kell még göngyölnünk a beszédek!...

Angyal II. Amelyek a mennyboltra vannak írva!

(Kigöngyölnek egy hosszú transzparenst, amelyen ez olvasható: „Íme Ferenc lelki kézfogója”.

Felfüggesztik a színpad egyik végétől a másikig, elég magasra.)

Angyal I. Az ajándékainkat!...

Angyal II. Íme az enyém, egy fekete kenyér!...

Angyal I. Íme az enyém, egy korsó víz!...

Angyal II. Melyikünk mondja az ünnepi köszöntőt?...

Angyal I. Te!...

Angyal II. Nem, te!...

Angyal I. Nem, te!...

Angyal II. Mindketten elmondjuk.

Angyal I. Nézd, ki jön ott!...

Angyal II. A menyasszony!...

(Az orgonák nem játszanak már. Belép a Szegénység: karcsú és törékeny kislány, rosszul öltözött, mezítláb van, de nagyon bájos. A neve – SZEGÉNYSÉG – rá van írva a ruhájára.)

A Szegénység [szó] *(térdet hajt)* Bocsássatok meg, Szegénység kisasszony vagyok...

A találkozóra jöttem, a menyegző miatt... Megtűrtök itt magatok mellett?...

(Angyal I-II. térdet hajtának egymás után és ajándékaikat leteszik a Szegénység lábaihoz.)

Angyal I. [mi] Szegénység, szegény kicsike, légy üdvözölve az angyalok között, te, aki megelégedsz egy csésze itallal, egy falás étellel...

(Térdhajtás.)

A Szegénység [szó] Mit szól majd a vőlegényem? Csak az álmaiban látott eddig... Tudja, hogy ennyire szegény vagyok? *(pityeregve)* Még hozományom sincsen!...

Angyal I. [dó] Mit bánja ő azt! Tudja, hogy Szegénység az Édent örökli majd!... *(térdhajtás)*

A Szegénység [szó] Nincs semmim, a semminél is kevesebb, hogy elkezdjük közös életünket!...

Angyal I. [mi] Íme az angyalok ajándéka... fekete kenyér, és víz... Pazar lakoma a Szegénységnek.... És ha vendégek is lesznek, egy csipet sód még csak akad!
(térdhajtás)

A Szegénység [szó] És mi lesz, hogyha rám un, ha nem tetszem neki, jeleneteket rendez?... Annyira félek a házasságtól!... Úgy félek!...

Angyal II. [dó] A Szegénység nem veszekszik senkivel, mindenki félreáll az útjából, miért is akarnánk mi vitatkozni vele?... *(térdhajtás)*

A Szegénység [szó] És mi lesz, ha a szülők beleszólnak a háztartásba, és féltékenyek lesznek a boldogságomra?

Angyal I. [mi] Szegénységnek nincs ágya, sem asztala, sem háza, sem abrosza, se barátai! Szegénység békében él, mert mindenki tudja róla, hogy Szegénységnek nincsen végrendelete!... *(térdhajtás)*

A Szegénység [szó] És mi lesz, ha a vőlegényem szememre veti, hogy nincs semmim és senki vagyok?

Angyal II. [dó] A Szegénység nem hajt vagyokra, ha van egy kis pénze, oly nagylelkű, hogy szétosztja... *(térdhajtás)*

A Szegénység [szó] Nem gondoljátok, hogy a természetem egyáltalán nem illik hozzá?...

Angyal I. [mi] Szegénység könnyedén távozik; boldog, gondtalan, vágyak nélküli. Mindenhol jól érzi magát, minden nap szabadabb!... *(térdhajtás)*

A Szegénység [szó] Meggyőztetek!... Köszönöm, angyalok! De azt hiszem, hogy Ferenc sem gazdag!...

Angyal II. [dó] Ferenc olyan szegény, hogy amikor téged elvesz, azt képzeli, érdekházasságot köt!... És most, Szegénység, sok boldogságot kívánok neked!... *(térdhajtás)*

Angyal I. [mi] ... Bő gyermekáldást!... *(térdhajtás)*

A Szegénység [szó] ... Vannak már bőven!... Köszönöm a jókívánságokat! Ámen!...

Hármasban [szó, mi, dó] Ámen! *(elnyújtva)*

(Ekkor érkezik Ferenc, ágrólszakadtabb, mint valaha, de mosolyog. Mialatt a Szegénységhez közelít, Angyal I. előhúzza a ruhájából egy üveg bort és megmutatja Angyal II-nek. De Angyal II. előhúzza a ruhájából egy rúd szalámit és megmutatja Angyal I-nek. Egymásra kacsintanak. Ferenc térdet hajt a Szegénység előtt, az válaszol. A két angyal ugyanabban a pillanatban szintén térdet hajtanak. És Ferenc beszél.)

Ferenc Jó napot, Szegénység kisasszony!...

A Szegénység Jó napot, Ferenc!...
(megölelik egymást)

Ferenc Szegénység kisasszony, téged kereslek olyan régóta, és most íme megtaláltalak és feleségül veszek!... Nagy tisztesség ez számomra! A társam leszel, és jössz velem a könnyek völgyén át. Szegénység, nagy tisztesség, nagy menyegzőnk lesz; hiszen régi, dicsőséges családból származol!... Már ott voltál Ádámmal és Évával, amikor el kellett hagyniuk a földi

Paradicsomot, ott voltál Izrael népével ínségükben, ott voltál Betlehemben a jászolnál, ahol Jézus született, ott voltál az apostolokkal és az első keresztényekkel. És ott leszel az emberek között a világ végéig! Tudom, Szegénység, hogy az Egyház eltaszított magától mint méltatlant, de én visszafogadlak a menyegzőn, és ennek híre lesz a földön és az égben!... Szegénység, kishúgom, hű leszek hozzád. Isten a mi sógorunk, és örökbe fogadunk mindenkit, aki nincstelen, mi nem teszünk különbséget millió és millió gyermekünk között! Szegénység, micsoda házasság lesz a miénk! Íme az ajándék, amit neked hozok!...

(A virágkoszorút ráhelyezi Szegénység fejére.)

Ezt a mezők ékszeres ládikójából vettem ki... És íme az ajándékom saját magamnak ... *(előveszi a korbácsot)*

A Szegénység Köszönöm, köszönöm a virágokat! De ez a korbács – engem ütsz majd vele?...

Ferenc Nem, nem, dehogy!... Ezzel a korbáccsal a pokol poloskáit hajtjuk el a nyomor kemény matracáról!... Vigasztalódj, Szegénység! Javaink felmérhetetlenek, és kifürkészhetetlenek!...

(Kézen fogja Szegénységet és maga felé fordítja.)

Nézd a földet, arany almáját a napnak; aztán a hold ezüstjét!... A csillagok a te ékszereid, a mezők szőnyegek, a horizont pompás faliszőnyeg köröttünk... Miben szenvednénk hiányt?... A pillangók és a madarak, a kutyák és a macskák, a hattyúk, vadkacsák, mind-mind a mi hű barátaink!... És ha útra kelünk, mindenütt találunk egy kápolnát szállásnak!... Házasodjunk össze, házasodjunk össze, hiszen szívből szeretjük egymást, és ez tiszta, és önzetlen szerelem!...

Házasodjunk össze Isten legnagyobb dicsőségére, és az emberek legnagyobb boldogságára!...

Hirtelen az egyik padlásablak megvilágosul, hevesen kivágódik s egy hálósipkás fej hajlik ki rajta.)

a fej *(rikácsolva)* ... befogod végre!... hé, te!... Szónokolj máshol, vagy tizenhét dühös ebet eresztek rád!...

(Az ablak bezárul, de most a másik nyílik ki és egy másik fej – tőkfej – hajlik ki rajta.)

a 2. fej ... Mi van itt?... Már megint a prédikátor?... Vágjátok már szájont!... ... pofa be!... *(az ablak bezárul)*

(Belép az egyik oldalról a Püspök, akit az első részben láttunk; a másik oldalról egy zenész, kis verklivel, amelyet a koldusok hordanak.)

a Püspök Ferenc, elérted az ész korát!... Akarod-e házasársadul a föld legszegényebb lányát?...

Ferenc Igen!...

a Püspök És te, Szegénység, akarod a házasársadul a föld legszegényebb fiúját?...

a Szegénység Igen!...

a Püspök Igaz ez valóban?...

Ferenc és Szegénység *(együtt)* Igen!...

a Püspök És ti, angyalok, elégedettek vagytok?...

Két angyal és két Testvér *(együtt)* Igen!...

a Püspök Az Úr szintúgy!... Egyesüljete benne!... Indulás Alázatosság és Felebaráti Szeretet sógornőkhöz, akik összeszedték a három garast a lakomára!...

(A zenész tekeri a verklit az élen, aztán a Püspök, azután Ferenc Szegénységet a kisujjánál fogva vezet, kivonulnak.)

III. rész

1. kép

(Mennydörgés zaja.)

(Megy.)

Ferenc Milyen hirtelen öszültem meg...

(Elektromos lámpa ereszkedik alá a függöny előtt és hirtelen kigyullad. Ferenc felemelkedik a fénybe és halad.)

Köszönöm, ó, Isten!... Látom az utat... négy dimenzió át!... Hova is jutnék a te fényed nélkül?... Parancsolj a hegyekre mozdulatlanságot!... Ó, Uram... Szálljon föl a köd!... Micsoda csönd!...

(Továbbmegy. Az elektromos lámpa kialszik – a szín ismét sötét. Kis csend, ekkor hangokat hallunk.)

Hangok ... vissza!... előre!... várj!... erre!... erre!...

(Vihar zaja.)

Ekkor balról belép három testvér, egyik a másik után. kezükben egy-egy égő fáklya.)

Testvér I. *(halkan)* ... Álljunk meg egy kicsit!... Testvéreim, milyen sápadtak vagytok!...

Testvér II. *(idem)* ... Sarkunkban liheg a végzet!...

Testvér III. *(idem)* ... vagy a csoda!...

Testvér I. *(idem)* ... Testvérek... a hegy is hozzátok sápadt!... *(magnézium)*

Testvér II. *(idem)* ... az ördög műve!...

Testvér III. *(idem)* ... vagy az Úré!... *(hangosan)* ... miért siránkoztok? Kishitűek!... Élve vagy halva, de meg kell találnunk testvérünket...

Testvér I. Hívjuk!...

Testvér II. ... félek a hangomtól!...

Testvér III. ... majd én!...

(Rövid csend – a barát kiált.)

Ferenc!!!...

Torz visszhangok *(különböző hangnemekben, akcentussal)* Ferenc... renc...
renc... Fre...

(Csend – vihar.)

Testvér I. ... a hegy vihog!...

Testvér II. ... Ferenc elhagyott minket!...

Testvér III. ... mi hagytuk el őt!... Bátorság, testvérek!...

(Újra elindulnak. Vihar tombolása. A testvérek hason csúsznak. Kínlódva felkelnek, fáklyáik kialudtak. Lihegnek.)

Testvér I. ... Micsoda holt vidék!...

Testvér II. ... Ideális hely a három keresztnek!...

Testvér III. ... ne nyüzsögjete! Közel vagyunk már az éghez!...

Testvér I. ... feljebb már nincs tovább!... még képzeletben se!...

Testvér II. ... a sziklákat kérdezzük!... ők majd megmondják, hol a testvérünk!...

Testvér III. Ott, ahová Isten akarata helyezte!... eltűnt a völgyoldal!... Emeljük föl szívünket!...

Testvér I. Gomolygó füstöt látok!...

Testvér II. Lángolnak a felhők!... Hamueső!...

Testvér III. Aki bízik Istenben, ne féljen!... Ha gyávák vagytok, majd egyedül megyek!...

Testvér I. ... testvér... maradj velünk!...

Testvér II. ... agyonsújt a villám!...

Testvér III. *(felmászik a dekoráción)* Hallgassatok!... *(megy felfelé)*

Testvér I. Látsz valamit?...

Testvér III. ... Az éjszaka falait... tele repedéssel... az örvénylő semmit... árnyakat...

Testvér II. ... árnyakat!... testvér... miféle árnyakat?...

Testvér III. ... a sziklák árnyát... a sötétség repedésein szivárgó fényben... ahogy inognak...

Testvér III. ... Mintha valakit ölnének az égben!...

Testvér II. ... testvér... gyere vissza!...

Testvér III. ... izzó parázs az égen!... villám!... villám lobban ki belőle!... ah!... a szemem!...

Testvér I. ... testvér!... vissza!...

Testvér II. ... fussunk!...

Testvér III. ... *(a lejtőn)* ... micsoda fény... oszlik a füst!... Látom... Látjátok? Mintha egy hatalmas kemence lenne... Ember!... Egy ember áll a kemence szájában!...

Testvér II. ... testvér!... hallgass!...

Testvér III. ... A csillagok... megint előtűntek a csillagok!...

Testvér I. ... csoda!...

Testvér III. *(visszatérve)* Én fölismertem!...

Testvér II. Kit?... kiről beszélsz?...

Testvér III. *(a testvérek között)* ... Él!... Dicsérjük az Urat!... a testvérünk él!... ő volt az!...

Testvér I. ... nem látomás?...

Testvér II. ... nézzétek! ... Átkel a fennsík jégmezején!... Felénk tart!... fussunk!... Nézzétek!...

Testvér I. ... Ferenc!... te vagy az?... Ferenc!... Ferenc!...

Testvér III. ... Mit csinál?...

(Vörös lámpafény imbolyog a dekoráción, mire az inogni kezd. A barátok minden irányban szétszaladnak.)

Testvér II. ... ördögöt láttunk!... Könyörgök, testvéreim, menjünk innen!...

Testvér III. ... nem!... én láttam!... Az Isten nevére!... ti is láttátok!...

Testvér II. ... egy démont!

(üvöltve énekel)

Ferenc hangja

*(a visszhang, eltor- (a 3 testvér, színtelen hangon)
zítva a különböző
hangokat)*

Áldott vagy az örültek ruhájában, elmerülve
a köpetekben, ó, Isten.

Áldott!...

Örült!...

Köpetek!...

Isten!...

T. I. Ez ő!

T. II. Boldogság!

Ferenc él!...

T. III. Himnuszt énekel!...

Áldott, a szitkokban és az ütlegekben és a
súlyos koszorúban, ó, Isten.

Áldott!...

Ütleg!...

Koszorú!...

Isten!...

T. I. Meglátott minket...

Erre tart!...

T. II. Miért ordít?...

Áldott kegyetlen bukásaidban és megalázó
meneteléseidben, ó, Isten. Áldott a te vörös
meztelenségében és a szegekben és a
vérpatakban, ó, Isten.

Áldott!...

Vér!...

Isten!...

Áldott!...

T. III. Csupa vér a ruhája!...

Áldott elhagyatottságodban és Nyomorúság!...
nyomorúságodban, megrészegülve a

T. I. ... ide! Ferenc,
a testvéreid vagyunk!...

T. II. Miért hagytál
el minket?...

keserűségtől, az ecettől és a bánattól, ó, Isten. ...bánat...

Isten!

T. III. Ő már nem is
ember!...

(Ferenc megjelenik a csúcson. Fehér lámpa fényében áll, amely követi. Mellkasa meztelen és vászondarabokkal van bekötve – lábai és kezei is sérültek – a golyocs véres. Részegként közeledik. Egyfolytában énekel.)

T. I. Lát
bennünket?...

Ferenc

Áldott vagy értelmetlen halálodban és Áldott... értel-
meggyötört tested nyomorúságában, ó, Isten metlen... test...
Isten!...

T. II. Ferenc, a tested...

Áldott, kétes sírodban és villámló Áldott... kétes...
feltámadásodban, ó, Isten. feltámadás...
Isten!...

T. III. Ferenc, a
dalod!...

Ferenc *(testvérei között, anélkül, hogy látná őket)* ... Áldott!... Áldott!...

Testvér I. *(Ferencet támogatva)* Ferenc, mi bajod?...

Ferenc *(felismeri testvéreit)* ... megsebesültem!... megsebesültem!... énekelni akarok!...

Testvér I. ... lázas vagy... Csukd be a szemed!... maradj csendben!...

Ferenc ... a dicsőséget énekelni ... azért, aki megtámadott... aki megsebzett...

Testvér II. ... Ferenc!... a sebeid... Bekötözzük őket!...

Ferenc ... ezek a sebek gyógyíthatatlanok... Azt akarja, hogy hasonlítsak hozzá!...
hogyan sebzett legyek... hogyan hasonlónak váljak hozzá, az ő örök
fájdalmához...

Testvér III. ... Kiről beszélsz?...

Ferenc ... Az angyalok menekültek... Rettenetes volt!... Aztán eltöltött az öröm!...
Tiszta öröm!... A vérem összekeveredett az övével... elgyengültem... és nem
tudom, később mi történt velem... A nevemen szólított... sírt... Azt mondta
nekem... testvéreim... azt mondta...

(Ferenc megfordul maga körül, a csúcsra mutat és kiált.)

... Ott ... magasabban...

(Nevet és a sebeit nézi.)

Nem hiszték nekem... azt gondoljátok, hogy hazudok... De esküszöm...
Isten sebzett meg... ott voltam vele a kereszten... nézzétek... a sebeim...

(Letépi a golyócsot – láthatók a sebei.)

Ilyen sebei csak az Úrnak vannak!... Sebek!...

(Térdre esik.)

Testvér I. *(fel akarja emelni)* ... Testvér... szánj meg minket!...

Testvér II. ... bűnösök vagyunk!...

Testvér III. ... Testvér, szent vagy!...

Ferenc *(elgyengülve)* ... izzó sárdarab vagyok!... szegény ember, akit szeretet
pusztít... gyenge vagyok... lelki szegény... semmi vagyok... semmi...
kivérzek Isten keze alatt!...

(Arccal a földre esik.)

Vigyetek vissza a völgybe... testvéreim!... Elrejtőzöm!... bocsássatok meg
nekem!... bocsássatok meg!... az Isten kalapácsa megjelölte testem!... Ő
akarta így!... testvéreim, kérlek benneteket, hallgassatok arról, amit láttatok!...

(A testvérek sírnak és magukkal viszik.)

Függöny

2. kép

Látvány

Alapdekoráció: fehér és szürke vászon. Fakó
világítás. A hátsó dekor elé három
madárijesztőt állítottak, amelyek három
keresztet parodizálnak – és így együtt: a
kálváriát.

Breugheli télben ábrázolt tragikus szögletek.

Színészek:

Ferenc
a Szegénység

*(Belép Ferenc csuhában, teljesen nyomorultan, sállal a nyakán, egyik kezében imádságos
könyvét hozza, a másikban pórázon tartott kiskutyát vezet, amely épp olyan szánandó, mint ő.
Vállán koldustarisznya lóg. Ferencet Szegénység kíséri, aki szintén rosszul néz ki. A szent társa
rongyokban jár. Egy kalitkát cipel madárral, és száraz virágokkal telt csuprot visz a karján.
Ez minden ingóságuk. Elgyötörtnek látszanak, és úgy lépkednek, mint az aggastyánok.)*

Ferenc Micsoda holt vidék!... Micsoda tél!...

Szegénység ... az ideális évszak!... Mindenünk megvan... hideg, éhség, kimerültség!...

Ferenc ... igen!... igen!... igen!...

Szegénység ... Te meg csak panaszkodsz!... Vigyelek be egy menhelyre?... Krisztusra gondolj!...

Ferenc ... igen!... igen... koldusszegény volt...

Szegénység ... Ferenc!... Nem ismerek rád!... Talán megbántad, hogy feleségül vettél?

Ferenc ... dehogy, dehogy, sose szerettelek ennyire!...

Szegénység ... Nagyon fázol?...

Ferenc ... kívül átfáztam, de belül fűt a láz!...

Szegénység ... éhes vagy?...

Ferenc ... böjtölök!...

(Leül a földre és simogatja a kutyát. Rövid szünet után.)

Boldog vagyok a mi közös nyomorúságunkban!... Szeretem a telet – a fagyott koldusok és elhullt verebek évszakát – a csend és a hosszú álmok kovászát!... Kedvesem, Szegénység, hóruhába öltözve szebb leszel, mint valaha!...

(Nevet és elhallgat.)

Csak a lelkem reszket idebenn!... szomorú vagyok...

(Szegénység leül mellé.)

Szegénység Félsz, hogy reszketeg dicséreted gyöngeségnek tűnik Teremtőd szemében... A keserűség a bűn méze...

Ferenc Tudom! Gyöngé vagyok, tudom jól!... Hogy szent vagyok, ezt akarták elhíttetni velem!... Ember vagyok csak, égő, tágra nyílt szemmel megáldva, akadozva verő szívvel!... A szomorúság milyen emberi!... Örömeim se lennének, ha nem lennék olyan gyakran szomorú!...

Szegénység *(kezét a vállára teszi)* Csak gyötrőd magad... De én tudom ám, hogy miért!...

Ferenc ... te azt nem tudhatod!...

Szegénység ... de igen!... tudom!...

Ferenc Sötétség nélkül nincsen fény se...

(Csend, aztán Szegénységhez.)

Szenvedek az Istenért, és az sem érdekel, ha kigúnyolnak!... De ami a testvéreimet és a köztük végzett munkámat illeti, atyai szomorúságot érzek!... Túl egyszerű, túl tiszta, túl sokat követelő az új törvény, amit

századomnak hoztam!... Az uniformizált életről szóló szabályok legyőzték a butaságot, az önzést és a meddő élvezetet! De nem voltak veszélytelenek! Eleinte csak hagyták a polgártársak, hadd csináljam, hadd terjesszem a mosolyogtató utópiáimat! De amikor azt látták, hogy a szegények, a nyomorultak, a legalja népség mind ezt a gyújtó beszédet hallgatja, amikor látták, hogy a nyáj nyugtalanul ódöng körülöttem, Krisztus nyájainak egyszerű pásztor körül, kitaszítottak engem... biztonságosabb pásztor tettek a helyemre... a félelmetes nyájat bekerített legelőkre parancsolták!... És íme, magasságos katedrálisokat és kolostorokat építenek polgártársaim, de a népek még mindig tisztátalanságban fetrengenek!... Zsinatokat dobolnak össze, szakmányba írják a könyveket, de a teremtmények alávaló, vak szolgálása ellen nem emelnek szót!... Körülhordozzák Isten képét az utcákon, és ítélik a nevében... de akik példázatosan élnek, könyörtelenül elűzetnek! Oh! Krisztus!... mire vetemedhetnék, ha emberi ösztönökre hallgatnék, de hát te azt mondtad, hogy nem az erőszak által változik a világ!... Oh! Krisztus!... természetfeletti birodalomból földi közigazgatást csinálnak!... És nem tudatlanságból tesznek így!... egész emberi értelmüket mozgósítják ehhez az ördögi munkához!... *(egy pillanatig gondolkodik)*

Első napok ferencesei, szabad lelkek, sírjátok és hódoljatok be!... Azt mondják majd nektek, hogy Ferenc csak vizionál... nem normális, megjátssza magát!...

Nem baj!... A szél fölkapta az elhullajtott magot, és ki foghatná be a szelet?... Én betöltöttem a szerepemet, elvégeztem a feladatomat!... kell, hogy korról korra valaki a világ képébe vágja: porba dőlnek a hiú bálványok, inkább számít a nép, mint urai... a föld egy közeli, nagy hajnal felé halad szédületes futással!...

(Elhallgat.)

... igen, kedves Szegénység! igazad van!... elvették tőlem a testvérek fölötti hatalmat, és ez bánt... Oly kevés az emberben az alázat!... a szeretet!... Úgy tűnik, Krisztus hiába lett megfeszítve, a gőg úgy kering a keresztje körül, mint a forgószél... Ezért vagyok én szomorú. Te is szomorú voltál, ó, Krisztus, egész a halálodig!...

(Simogatja a kutyát.)

(*a madárijesztőket nézi*) ... a farizeusok és a doktorok azt vetették a szemedre, hogy túlfűtött vagy... vizionálsz... nem vagy normális, túljátszod magad!... Apostolaidat kikergették a törvény ernyője alól... a halálba!... (*megrázza a fejét*) ... Testvérek, hová lett a bátorságotok?... Ferences testvéreim, mi is a törvényen kívül leledztünk, ahogy mindazok, akik valaha tudatában voltak és lesznek az emberiség szomorú sorsának, azok is mind törvényenkívüliek lesznek, a ti szégyenletes törvényeiteken kívüliek, emberek! Ó, franciskánus legenda – mert immár legenda vagy –, mennyire elvakítasz!

(*Eltakarja az arcát.*)

Én vagyok az utolsó szegény!... *csend, feláll*) Gyere, Szegénység, gyalogoljunk tovább... Lesz ez még jobb is!...

Szegénység (*felkel*) ... Igen, Ferenc, lesz ez jobb is!...

Ferenc ... Vigasztalódjanak, azt mondják az atyák a szegényeknek!...

(*Csendben haladnak.*)

Szegénység ... és mikor kapom meg a hóruhát?...

3. kép

Háttérfüggöny, amely befedi az előző akciók félszínpadát. Stobbaerts képe látható.

A baloldali félszínpadot is használhatják – és a negyedik akcióhoz a jobboldalit is.

Színészek:

Ferenc

a Halál

a Szegénység

a Kísértő

az Angyal

Három barát

a világ =

a semmi = néma,

a szellem = jelképes

az anyag = szereplők

(Ferenc lép be balról, az előszínpad mentén. Láthatóan beteg. A színpad közepére érve elővesz a ruhájából egy üveg orvosságot és egy kanalat. Egy korty gyógyszert vesz be és fintorog.)

Ferenc ... Óránként egy kanállal!... Mit várnak ettől?... követ engem valaki, a sarkamban van, és azt képzelem, nem vettem észre!... De mit segíthet itt a gyógyszer?!...

(Kacsint egyet balra, és jobbra megy – ezt mormogja.)

Óránként egy kanállal!...

(Leül a közönséggel szemben, az előszínpad jobb oldalán.)

Nincs kedvem élni, se meggyógyulni, se meghalni... Egyedül akarok lenni!... Rögeszme!... Egyedül akarok meghalni... mint a kivénhedt kutyák!... Közel a nap!...

(Az üveget nézi.)

Használat előtt felrázandó!...

(Bal felé kiált.)

... Hé!... Ember!... Gyere csak ide!...

(A kulisszák mögül feltűnik egy sápadt arc és alattomosan Ferenc felé közelít.)

... Gyere!... Gyere ide! Napok óta körülöttem ólálkodszt!... Gyere ide!... Szeretnék beszélni veled!...

(Ekkor belép a Halál – de nem a klasszikus csontváz-képben. Átlagos vonások, nagyon sápadt. Fekete ruhát visel, amint ezüst könnyek csillognak. Övén marionettek és maszkok lógnak. Hóna alatt óra számlapját tartja a súlyokkal és a láncokkal. Hátán kasza lóg. Egyik kezében kialudt gyertyát hoz, csúsztva közeleg és megáll Ferenc előtt, aki tetőtől talpig végignézi.)

Ferenc ... Jó napot, ember!... Bársonytalpú papucsaid vannak, nem hallani, ha jössz... Láthatatlan vagy – de nem nekem! Szemüveg nélkül is látlak! Ül le mellém a bazároddal. Gyere. Hisz régi ismerősök vagyunk.

(A Halál leül Ferenc mellé.)

Együtt szolgáltunk egykoron a hadseregben. Te generalissimus voltál, én meg egyszerű kapitány, ugye? Jó sok gönc lehet a gardróbodban!...

A Halál *(hangtalanul)* ... mindenki a képzelete vagy a félelmei szerint lát engem!... Az vagyok, aminek látni akarnak!...

Ferenc ... Hideg arkangyal, féljek tőled?... A testem a tiéd! A lelkemhez meg úgyszíntsen közöd!... Nem sok gondod lesz Ferencsel... *(kis csend után)* ... De... közeleg már?

A Halál *(az óralapot fogja és az időt nézi)* Jön, jön!...

Ferenc *(nevetve)* Drága óra!...

A Halál Ami a legfontosabb: pontos!...

Ferenc *(még mindig nevetve)* ... mondd, Halál, mi ez a bazár, amit magaddal cipelsz?...

A Halál Néhány arc tartalékba!... *(három maszkot mutat, egy véreset, egy elrothadt zöldeset és egy ironikus)*

Ferenc Ottmaradt a vonásaidban a szépség árnya, ha jól megnézem... Miért öltesz mindig ilyen szörnyű maszkokat? Mint egy búcsúi komédiás...

A Halál ... a világ imádja a pojacákat!... *(feláll és leteszi a kellékeit a földre)* De úgy látom, tényleg felesleges, hogy mindig a sarkadban legyek, Ferenc!... Járok egyet! Lakik itt a közelben egy kisgyerek, az ő ágyánál van nemsokára jelenésem!... *(Kibújik ruhájának ráncaiból és komikus bohócmosolyt fest az arcára – aztán fog egy szájharmonikát és kedves dallamot kezd játszani. Jobbra kimegy.)*

(Ferenc a tekintetével követi. Balról belép Szegénység, zsebkendővel a kezében. Észreveszi Ferencet.)

Szegénység A Halált láttam távozóban!... Ferenc!... Már mindenütt kerestelek!... *(a kulisszák felé)* ... Testvérek... gyertek... megtaláltam Ferencet!...

Ferenc Hallgass! Szegénység!... Ismered a kívánságomat! Egyedül, vigasz nélkül fogok meghalni!... mint a szegények!...

Szegénység ... Igen, Uram!...

(Egy barát lép be Szegénység nyomában.)

A barát ... Húgom!... Hol van?...

Szegénység *(átvezeti a barátot a színpad másik végébe)* Arra ment el, gyere, kövessük!...

A barát Miért akar Ferenc a testvéreitől távol meghalni?... Mi lesz velünk nélküle?...

Szegénység Imádkozz!...

A barát ... szomorú vagyok!...

Szegénység Légy hát szomorú és imádkozz!...

(Elmennek. Ferenc a karjaira fekszik és halkán hebegi.)

Ferenc ... Egyedül!... Újra egyedül!... Így a szív is közelebbinek tűnik Istenhez!...

A Kísértő hangja ... a démonokhoz!...

Ferenc ... benned, magány, erősebb a lélek!...

(A Kísértő belép, nagyon ronda és rosszindulatú, csuklyás, mint Hyeronimus Bosch egyik démona, piros és fekete. Orrhangja van. Lekuporodik Ferenc mögé, aki csodálkozás nélkül nézi.)

Kísértő Gyöngébb, én attól félek.

Kistestvér, gyöngé, gyöngé vagy –
rohan feléd a végzeted, lesújt, magadra hagy,
az arcod hajnalra a sárba fagy.

Üres illúziókkal vagy tele,
tudhatnád, nem igaz a fele se,
nincs isten, nincsen lélek, nincsen semmi,
ezzel próbálj meg harcra kelni,
te papírsárkány, ne a széllel...
orkán, nem szél, farkasfogakkal szabdal széjjel!...

Ferenc Ki vagy te, pergönyelvű kis prédikátor?...

Kísértő A csodás vigasztalók egyike vagyok,
kik a haldokló mellé ülnek!... Mert nem a papok!
Nincs isten, nincsen lélek, nincsen semmi,
bátran, nem szégyen beismerni,
hogy a lélek a semmiből semmibe hull,
ha elpattintja semmi-kéz a húrt!...
Mint fejbőrön a tetvek,
úgy nyüzsögtök!
Maradj feleslegesnek!

A nyüzsgésed, testvér, azt mondod, lelkeket mentett meg?
Nincs isten, nincsen lélek, nincsen semmi,
kész, ennyi, ennyi,
az önfeláldozásod min változtatott?
Csillagnak nevezik nappal is a napot?
Meghalsz, és kész, mi fáj a lelkednek korábban,
a pogányok korában?
Semmi? Semmi? Tessék, ennyi a lélek!
Ne féljete! Mért félte?
Nincs isten, nincsen lélek, nincsen semmi,
halott test van, spájz a nyüveknek kitelelni!

(A Kísértő rapje)

(Pantomim – balett – fakultatívan válaszható.)

Vad ritmus, de ez fontos ahhoz, hogy a szereplők mozgását szabályozza.

Belép a Föld – színész, gömb alakú golyóban. A fejét maszkok övezik, amelyek különböző dolgokat jelképeznek: kapzsiság, bujaság, falánkság, butaság stb.

E fej közepén gyertya ég. A golyóra különböző attribútumokat festenek – egy disznó, egy nyaktiló, egy éjjeliedény, ágyú stb. Hatalmas lábai vannak. A Föld táncol, illetve maga körül forog és majdnem elesik. Többször körbetáncol a színpadon, néha megrázkódik. Az egész tánc nevetséges. Átlósan is forog.)

(Belép a semmi. Nem színész, hanem egyszerű szerkezet, amelyet madzag segítségével mozgatnak a zsinórpadlásról. Egy kemény-kalap, egy pár kesztyű és egy pár cipő kerül rá azokra a helyekre, ahol egy valódi testen is elhelyezkednének. Ez a faragott alkotmány lihegve halad és a föld felé közeledik. Körülötte táncol és

lökdősi, forgásra kényszeríti.

Belép a szellem. Színész gólyalábakon, zöld lepel fedi. Tántorogva lépked, mindig az elesés határán. Verekedni akar a semmivel, hogy megvédje a földet, de a semmi a föld körül forog és elszédíti.

Belép az anyag. Nehézkes, csonkalábú nyomorék kis tolókcocsiban. Nagy feje van. Idegesíti a szellemet, gólyalábai közt gurul. Azután a négy szereplő mechanikus körtáncot jár, egészen az angyal megjelenéséig.

(Ferenc a szemébe néz.)

Ferenc Te még itt vagy? Akkor lassan már egy órája beszélsz hozzám.

A Kísértő Igen!...

Ferenc *(gépiesen)* ... egy kanállal minden órában...

(Megfogja az orvosságos üveget és kanalat.)

A Kísértő *(mérges)*

... Nem is figyelsz rám, ostoba?

Ismételd: nincsen Isten!

Nincsen, és nem is volt soha!

Hogyan lehetnél hát az ostora

szegény tudatlan népeken?

A semmibe, a semmibe hullasz vissza velem!

Ferenc ... Misereeeere!...

Az Angyal *(dühösen beugrik a színpadra, felgyúrt ujjakkal és furkósbottal. Átkokat szór és ráront a Kísértőre)* ... El innen!... Démon!... Kígyó!... Féreg!...

A Kísértő *(megpróbál ellenállni)* ... Nincs isten, nincsen lélek, nincsen semmi...
(villámok, láрма) Segítség!...

Az Angyal ... Dög!... *(a földön hemperegnek, azután balra eltűnnek, miközben kegyetlenül ütlegelik egymást)*

(A négy jelképes szereplő a csata alatt eltűnik.)

Ferenc Micsoda irodalmias démon!... És micsoda keménykezű angyal! Az én lelkem, Uram, hozzád tartozik, ki tudná elrabolni tőled?... Igen, minden semmi, rajtad kívül semmi nem létezhet, Uram, a világ egy, benned egy a lelkekkel!...

(Újra megszólal a kis szájharmonika és visszatér a Halál.)

Itt vagy megint, Halál?... És a kisgyerek?...

A Halál ... útban a Paradicsom felé!...

Ferenc ... Isten fogadja magához!... És én?... Velem mi lesz?

A Halál *(megfogja Ferenc csuklóját)* ... Kivágták már a fát, amelyből majd a koporsód készül!...

Ferenc ... Tudok róla, érzem!...

(A Halál elbújik az előszínpadon jobbra, és letörli arcáról a festéket. Ferenc megfogja a saját csuklóját és lehajtja a fejét, meggyőződéssel – egy barát feje jelenik meg a kulisszákból, balra.)

Első barát ... a Halál járt erre!... Ki fekszik itt?... Gyertek!... Ez Ferenc!... *(előrejön a színpadon)*

Másik barát *(követi)* ... Ferenc!... nagy a mi szomorúságunk!...

Harmadik barát*(belép)* ... Ferenc!...

Szegénység *(a barátok mögött jön)* ... Hallgassatok, testvérek!... Aki keresztény, nem siránkozik!...

A három barát *(Ferenc körül)* ... Testvér... gyere velünk!... Maradt még jártányi erőd?... Megismersz minket?...

Ferenc ... miért olyan feldúlt az arcotok?... engem talán szomorúnak láttok?... Igen, miattatok vagyok szomorú, testvéreim; elveszettek, hitehagyottnak látlak titeket!... Vigyetek hát magatokkal a templomba, ha már ez a ti akaratotok!... Vidámak legyetek a halál előtt!... Vidámak, testvéreim!... Hallani akarom a nevetéseteket!... Egy lélek megtér a Teremtőjéhez!... Mondom nektek, testvéreim, ok ez az örömré, nagy-nagy örömré!...

(A három barát lábra állította Ferencet és elvezetik, támogatják balfelé.)

Első barát *(nevetést erőltet)* ... Íme, a haldokló Ferencet vezetjük itt!...

Másik barát *(idem)* ... szívünk keserűséggel teli!...

Harmadik barát*(idem)* ... csillagtalán az éjszaka!... atyánk elhagy minket!...

(Kimennek, hallatszik még kínos nevetésük.)

Szegénység *(követi őket) ... már összegyűjtöttem három garast a fejfára!... De csak azért sem fogok gyászt ölteni, mint az özvegyek!... (gyerekesen nevet és követi a barátokat)*

A Halál *(összeszedte kellékeit, ugyanazon az úton megy kifelé) Milyen maszkot öltsek föl most?... zavarba hozott ez a halálraitélt... (követi őket)*

(Függöny le – de mielőtt egészen becsukódna, látjuk, hogy az Angyal és a Kisértő átrohannak a színen, egymást ütik dühösen.)

4. kép

Teljes sötétség: ez Ferenc halálának pillanata.

A nézők semmit sem látnak néhány zavaros sziluettén kívül. Amikor kigyulladt a fény, ezt látjuk:

Rivalda: gótikus várost ábrázol, erődök, házak, dombok – az előszínpad egész hosszán.

A színpadon: középen rideg ravatal – lila. A ravatal körül térdeplő papok profilból láthatók, szögletes miseruhában. A rivalda mellett, hátulról látható négy térdeplő barát, szimmetrikusan.

Hátul: felemelt ravatal. Rajta fekszik a haldokló Ferenc, levetkőztetve, sebei látszanak. Felette az ég, ahol majd felkel a nap.

Baloldalt és jobboldalt: ugyanolyan magasan, mint a háttér fala, két fal halad ferde irányban. Ezen a két falon szentek vannak, mozdulatlan színészek, akik pálmákat, pallosokat, tornyokat, fordított keresztek tartanak.

Színészek:

Ferenc

két pap

négy szerzetes

nyolc szent (néma, jelképes

szereplők)

a nap

egy éjjeliőr

Egy pap (halkan) ... Miserere!...

A másik pap (idem) ... Miserere!...

A négy barát (kórusban – hangosabban) ... Miserere!...

Hang távolról (huhogva) ... Miserere!...

Hang a nézőtér közepéről (erősen) ... Miserere!...

Hang a nézőtér végéből (idem) ... Miserere!...

(Csend.)

Az orgonán elkezdődik, elmosódottan a „Dies Irae” előadása.)

Az éjjeliőr (a színpad bal oldalán tűnik fel lámpával, bejelenti) Véget ér az éjszaka –
érkezik a hajnal!... Parasztok, polgárok, ébredjétek, dicsérjétek az Urat!...
(trombitahang – az éjjeliőr eltűnik)

(Ekkor, elnyújtott ima hangján:)

Első pap ... Ferenc!... Az égnek fordított arcod látja-e még az utolsó hajnalt?...

Testvér I. *(mintha énekes kíséret lenne)* ... hajnalt...

Testvér II. ... hajnalt...

Testvér III. ... hajnalt...

Testvér IV. ... hajnalt...

Második pap ... Ferenc!... a megfeszített nevében kérlek, fáj-e a testnek, ha rajtaüt a halál?...

Testvér I. ... halál...

Testvér II. ... halál...

Testvér III. ... halál...

Testvér IV. ... halál...

Első pap Ferenc... ha kihültek ajkaid, ki folytatja a beszédeidet?

Testvér I. ... beszédek...

Testvér II. ... beszédek...

Testvér III. ... beszédek...

Testvér IV. ... beszédek...

Második pap Ferenc, te, akit nemsoká betölt kegy, mit mondasz, mikor szűnik meg végre a népek szenvedése és marakodása?...

Testvér I. ... nemzetek...

Testvér II. ... nemzetek...

Testvér III. ... nemzetek...

Testvér IV. ... nemzetek...

Első pap ... Ferenc, mit mondunk majd a szegényeknek, akiknek te a királya voltál, annak a rengeteg szegénynek!...

Testvér I. ... szegények...

Testvér II. ... szegények...

Testvér III. ... szegények...

Testvér IV. ... szegények...

Második pap Ferenc... te, aki a tavasz királya voltál, ha barátaid, az állatok és a virágok és a források és a fák megkérdezik tőlünk, merre jársz, mit feleljünk?...

Testvér I. ... tavasz...

Testvér II. ... tavasz...

Testvér III. ... tavasz...

Testvér IV. ... tavasz...

Első pap Ferenc!... Ha már az Isten mellett leszel, hogyan szólítsunk az imáinkban?...

Testvér I. ... imák...

Testvér II. ... imák...

Testvér III. ... imák...

Testvér IV. ... imák...

Ferenc Ha az Isten mellett leszek, áldjátok nélkülem is az Urat, könnyedén énekeljete, beszéljete hozzám is a végtelenen át, halkán, szelíden felém tárva karjaitokat... Hallani fogom! És főleg, ne sírjatek, testvéreim!... Csak a kereszt előtt sírjatek!... *(rövid csend)* ... testvéreim, boldog vagyok!... Hallgassatek, sűrűn hallgassatek!... Olyan jó a csönd, istenhez közeli!... Egy az én testem a természet csöndjével... Mindennap erre ébredetek!... Fölszáll a hajnal friss illata, és langyos fuvallat kél!... Keleten már virrad!... az utolsó csillag hunytával lelkem is távozik!... Uram, úgy akartad, hogy a mezők, falevelek, parasztek, virágszirmok csodás ébredése idején haljak meg, tiszta fényében hagyjam el a földet, áldott légy, Uram!...

(Fénysugár ragyog fel az égen. Már nincs olyan sötét. Kakasszó.)

Az éjjeliőr hangja Parasztek, polgárok, ébredjetek!...

(Távoli moraj, amely nem hallgat már el.)

Abbamarad a „Dies Irae”. Harangok szólítanak az első misére. A négy barát felkel.)

A négy barát A nap!... a nap!... a nap!... a nap!...

(Még több fénysugár.)

Ferenc ... a nap!... Belobbantja a világ felszínét, sátrába hátrál az éj... Győzelem!... Testvéreim, szegények, értetek győz napra nap a fény!... A nap!... amely megvilágította útjaimat, amely megvilágítja az útjaitokat, a világ minden szegényéét, úton szabadulásotok felé!...

(A nap emelkedni kezd, nagy, széles, világító korong, amely elfoglalja a háttér egész szélességét.)

Az orgonák erősítik Ferenc hangját, aki a napfényben fürödve széleszen éneklé himnuszát.)

Hozzád szól, Isten, utolsó éneke. Hozzád énekeltem életemben, hozzád énekelek halálom óráján, Ámen...

Áldott légy, ó, Isten, ki először gyújtottál fényt a sötétségben, ki pályájukra állítottad a bolygókat!... Téged dicsérnek izzón a csillagok, mint cintányérok, zengvén dicsőségedben...

Áldott légy, ó, Isten, a viharok mestere, te, aki kiáltani tudsz és pusztítani, aki irányítod a világegyetem születését és pusztulását...

Áldott légy, ó, Isten, mindenért, amit te tettél élővé, mindenért, ami a te törvényeid szerint alakul, ami létezik, ami lelkesül és formálódik...

Áldott légy, aki embert alkottál a sárból, ki pusztuló formába örök lelket helyeztél...

Légy áldott a népekben és a fájdalmaikban, mindennapi valójukban és kegyetlen vágyaikban...

Áldott légy, ó, Istenem, a tenger és a szelek és a hegyek által, minden által, ami felfoghatatlan géniuszodat példázza...

Áldott légy, ó, Istenem, a virágokban és a füvekben, a madártollban és a gyapjában, a gabonában és a gyümölcsben, a gyerek nevetésében és az asszonyok dalában, a férfi izzadságában...

Áldott légy, ó, Isten, fölfoghatatlan szépséged énekeseiben, áldott légy fölfoghatatlan áldozataidért...

Áldott légy, ó, Istenem, a halálban és a sírgödörben, az éhségben és a rabszolgaságban, a könnyekben és a reménytelenségben...

Lágy áldott sugárzó fényedben!... Feltámadás!... ó, nap, barátom, áldalak, mert az Isten villogó neve van fölírva korongodra!... Mennyei alamizsna!... Jóságos fény a szegénynek, jóságos meleg a szegénynek, igazság izzó jelképe, áldalak nagylelkűségédért, áldalak égi pályád peremén, királyi izzásban, koronádban!... Ó, tápláló fényforrás, öröm parazsa, égő áldozati ostya! Áldás, Isten, nap!...

Áldás neked, hajnal!... Megsemmisülve, gyermekien, részegen megyek hozzád, ó, Isten, ki megadtad a jelet!...

(Szelíden meghal. A nap tetőpontjára hágott – a papok és barátok Ferenc felé nyújtják karjukat.)

A papok és barátok Jó utat, kis testvér... jó utat!... jó utat!...

(Az orgona polifónikus hangzásban hallgat el – élénk fény árad és az éjjeliőr vidám hangját halljuk.)

Az éjjeliőr hangja ... Polgárok... parasztok!... Ébredjete!... Munkára!... Felkelt a nap!... Itt az idő fölkelni nektek is! Munkára, jóemberek!...

(Egymásnak válaszoló trombiták.)

Függöny

EPILÓGUS

A finálé különböző epizódjainak színészei:

Isten	egy bohóc (néma)
Ferenc	egy mutatványos (idem)
négy barát (néma szereplő)	egy zsidó (idem)
egy lélek (néma)	egy felöltöztetett majom (idem)
egy lélek (néma)	egy csendőr (idem)
néhány lélek (némák)	a gentleman démon (idem)
egy elkárhozott	egy luxustyúk (idem)
Orfeusz	egy csavargó (idem)
Parsifal	egy fegyenc (idem)
két angyal (némák)	egy betömött szájú ember (idem)
a speaker	a Szegénység (idem)
három állatfejű ember (némák)	a Halál frakkban (idem)
az Évszázad (néma)	egy menet arnyai: térdeplő hívek (idem)

I. Szent Ferenc temetése

(Irreális léggör – meghatározhatatlan hely. Zavaros hangokat hallunk, kiáltások, nevetés, moraj, zene – a világ zaja, nagyon magasról hallgatva, hiszen a most érkező menet már nagyon távol van a földtől. A menet: két barát, akik koporsó formájú hordágyat visznek, lepellel lefedve. A menet után két másik barát halad, mindkettőjük jobb kezében egy szál virág. E menet mellett Ferenc halad, aki szellemmé változott. Nagyon fehér, de vidám – szemfedő borítja tetőtől talpig. Beszél, miközben saját halotti menete a színpad közepe felé tart.)

Ferenc Ne menjetek messzebb, testvéreim! Itt mondok búcsút a testemnek! Idegen utakon járunk! A világ már messze, de még halljátok torz zaját, ez vezet majd benneteket majd haza, vissza!... A végtelenség udvara előttünk!... Testvérek, testvérek, tegyétek le azt a testet, testvérek!... *(a barátok leteszik a testet)* ... Szegény koldus temetését én akartam így! Se koszorú, se beszédek. Csak az imáitok kíséjének, mint aranyló bogarak, és elfogadom e két kis virágot emlékül az elhagyott földről!... Virágot ültessetek a síromra – margarétákat,

ibolyákat, lenézett, pórias virágokat! És ha emlékeztek mindarra, amit beszédeimben hirdettem az embereknek és az állatoknak, nevezzétek ezeket az egyszerű szavakat „kis virágoknak” – és szórjátok őket az időbe, biztosan kihajtanak majd és megszépítik más szegények lelki életét!... Végredelelként egy himnuszt és egy példabeszédet hagyok rátok!... A himnusz, bár rosszul van megírva, őrzi buzgóságomat. Példabeszédem az isten káoszából való, a megszorítottak és az örületek lelki örvényeiből!... Én a szellemek nagy családjához tartozom!... Újdonság ez nektek?... A végtelenség napfényébe emelkedem!... Ezerszeresen leszek az, mi voltam... a világegyetem gyerekrájznak tűnik majd fölöttem! Testem, te fölbomlasz majd, hamvaid elkeverednek a földdel és az emberek hamvaival!... De senki nem marad halott örökké, testvéreim – íme, én is új életre születek most! Ó, föld, szegény csillag, amelyet Isten ujja magasztosított fel, még sokszor köszönt rád alkony és virradat!... Ne keseregjete, testvéreim!... Fehér zászlók lobogása fedi majd be a földet – világ, világ, te mind világosabb csillag, szent, szent vagy a te Teremtőd által!...

Testvéreim, ne szomorkodjatok. Vigyétek a testem, temessétek el. Név nélküli fejfa jelezze csak, hogy ott nyugszik egy keresztény!... Örvendjete, testvéreim, a szegény Ferenc eltávozik, annyira vágyott már a távozásra!... élete napjai nem voltak mások, mint lassú készülődés a halálra.

Tanuljátok a halált, testvéreim!... Halál, barátom, halál, nincs benned semmi misztikus és félelmetes!... Keresztény halál, te, kit annyira eltorzítottak, kézen fogtál, és íme, itt állok a félelmetesnek mondott küszöbön, útban Isten felé! Isten veled, Ferenc teste!... És ti, kis testvéreim, a viszontlátásra! Nagy volt az éj, Uram, de tudtam, hogy nem tarthat örökké, Uram, úgy vártam hajnalodat! *(csend)* Testvéreim, menjete! Jobban szeretlek most benneteket, mint valaha!... Az én szívem már hideg, de lelkemmel az Isten szívéhez érhetek!...

(A testvérek felemelik a hordágyat, tesznek egy kört, és balra ki akarnak menni.)

Ferenc hirtelen feléjük nyújtja a karját, hangja fájdalmas, megtört. A menet megáll.)

Testvérek!... ti emberek vagytok!... én máától csak angyalokat és szenteket fogok látni!... Ember voltam... én is!... Szerettem az életet!... Szerettelek benneteket!...

(A négy barát megáll – Ferenc összeszedi magát.)

Menjete, testvérek!... Temesséte el a szánandó holtat! Erőse legyetek! És vidámak!...

(A menet távolodik. Minden fény kialszik.)

II. Ferenc belépése a végtelenségbe

(Amikor a függöny egészen fenn van, Ferenc a dekoráció közepe felé halad, még álarcban van és a csillagokat nézi. Nem tudja, merre menjen.)

Ferenc Hány óra lehet?... Nem vagyok álmos, éhes, se szomjas!... Hol az ég, hol a pokol?... Mik ezek a fények? A nevem mi volt? Hány évet éltem én?...

(Kóborol és menet közben több kört húz.)

És ha elzuhanok?... Honnan jöttem? Merre tartok... Lélegzem?... Látok?... Hallok?... Van hangom?... Micsoda mélységek körben!... Lámpaláz!... Napok! Világrendszerek! Nem látom az irányt!... Tükrök!... Szemfényvesztés!... Hát itt vagyok!... Égi fájdalom!... Ó... micsoda szerep!... Csúszni-mászni az üresség hasadékaiban... És felejtetni!... El fogok tévedni! Gyöngye fény – egy lélek!... Lélek!... Ide! Én is lélek vagyok!... nem találok az utat!...

(Belép az arctalan lélek – lepelben – nagyon lassan – Ferenc felé halad – és nem beszél.)

Mimika: Ferenc elmagyarázza, hogy nem tudja az utat. A lélek mozdulatokat tesz és a zenitre mutat, azután különböző irányokat magyaráz, és Ferenc újra beszélni kezd.)

Föl?...Föl?... Köszönöm!... Az Úr majd szólít!... Addig nem merek útnak indulni... Úgy várom a találkozást... úgy félek!...

Az idő hangja Egy... kettő... egy... kettő...

(Futó alak tűnik fel, földig érő szakállal, ősz hajjal; hóna alatt homokórát tart.)

Ferenc Hé... Idő... állj!... állj!...

Az Idő ... Számodra már nem létezem!...

Ferenc ... Idő!... Bárcsak visszatérhetnék a földre!...

Az Idő ... én visszafelé nem járok!... *(eltűnik; a hangja)* Egy... kettő... egy... kettő...

Ferenc ... A hosszútávgyalogló magányossága... Isten hajléka merre lehet... láthatom-e még a Földet... fényeit... Csillagcsoportokat látok!... Szegény föld... merre vagy?... Még egy lélek, még egy lelket látok!... Lélek!... Mondd meg nekem, merre van a föld!...

(Egy második lélek, lepelben, mint a másik, mozdulatokkal magyaráz. Jobbra mutat. Ferenc megköszöni és egy darabon jobbra megy. A lélek eltávozik.)

Föld!... Te vagy... ez te vagy!... Ilyen messze, egy világító porszem... Ó mennyire távol kerültem tőled... tényleg te vagy az?... Ha kihunynál nappali fényedben, a világűr kevésbé lenne fényes?

Napjaid, éjszakád, véres évszázadaid – milyen jelentéktelen dolgok ezek!... Hisz vannak biztosan más földek, mennyei szigetek, más élőlények is Isten palástja alatt!... Ó, Föld, sajnállak, sajnálatot érzek látva téged... Kicsiny szentjánosbogár, olyan nagynak hittelek!... Én, aki mezőiden fekvé bámultam a tejutat... és a tiszta napfényt!... Innen most már csak láng vagy. Fényfolt. Mint leszel az utolsó napon!...

Látom-e addig újra dombjaidat, mezőidet, az embereket, úton a templomok felé... *(visszatér)* ... múltam képei visszatérnek!... A lélek mindent magával cipel?...

(Néhány lámpa kigyullad a színház mennyezetén – Ferenc felemeli fejét.)

Talán az Isten palotájában tartott ünnep fényei ezek, az igazak ünnepének fényei?... Indulnom kell!... *(önmaga körül forog)*

Az elkárhozott *(fél testével kimászva a sűgőlyukból – tarkabarka fej vagy grimaszoló maszk)*

Horgok!... kerek!... vitriol!... mérge!... pókok!... Hányok!... hörgök!... égek!... büzlök!... Pokol!...

Ferenc *(hátrálva)* ... Hah!... Miket beszélt!... Elkárhozott lélek!...

Az elkárhozott ... könyörülj!... Szomjazom!... A húsom, az agyam fölfalták, elrágta, semmivé lett!...

Ferenc ... Ki voltál a földön?...

Az elkárhozott ... az Isten káromlója, újságolvasó, jó polgár!... Iszony!... Iszony!...

Ferenc ... És az ítélet?...

Az elkárhozott ... Gondolkodni!... Skorpiók az agyam helyén... Gondolkodnom kell... Falni az újságokat... köpetet inni lassú kortyokban!... Forró ólomban fürdeni... És a démon!...

Ferenc ... mit csinál a démon?...

Az elkárhozott ... nézi az óráját és dúdolgat... és ordít... mérge ólombetűket etet velem!...

Ferenc ... Imádkoznék érted!... De én az égbe tartok!...

Az elkárhozott ... Távozz tőlem, távozz a pokol nyílásától, testvér!... A démon!... Jaj!... A démon!...

(Revolverlövés – az elkárhozott eltűnik a lyukban. Csend. A démon szarkasztikus dalocskája hallatszik a padló alól – Ferenc a végtelenség felé megy.)

Ferenc Reszketek, Uram, ahogy közeledem küszöbödhöz!... A hamarosan elérkező pillanat, amelynek az életemet szenteltem, íme, félelemmel tölt el! Hogyan fogadsz majd, Uram... Elég tiszta vagyok hozzád?... Úgy érkezem küszöböd elé, amilyen voltam, úgy, ahogy megszülettem, reszketve és mocskosan!...

(Az orgona tompítottan játszik. A szín üres marad, de az előtér megvilágosodik.)

III. Szent Ferenc fogadtatása az égben

(Lelkek fehérben, lassan áthaladnak a színen, a most következő játék alatt. Tánc közben keresztezik egymást, és a színpad elején történő játékot nézik, vagy maguk is játsszák a színpad mélyén. A háttérfüggönyt ugyanis egészen magasra felhúzták – ez az ég [a gerendázat felett] azúros vagy piros alapszínnel. Valami felfoghatatlan ragyogás uralkodik a képen. Két angyal közlekedik a platformon. Festői angyalok, mint az előző jelenetekben. Az egyik jobbról, a másik balról jön. Üdvözlik egymást, amikor összetalálkoznak. A platform végére érve a helyükön maradnak és elkezdnek körbe forogni – ezalatt a színpadon a fehér lelkek sétálnak ritmikus mozdulatokkal, mindig az égre mutogatnak. Ekkor az égen, jobbról megérkezik az Úristen, bearanyozva és ékesen, felemelt karokkal – balról pedig Ferenc darócban, habozik, kezében tartva a két szál virágot, amit magával hozott. Lassan közelednek egymás felé s ekkor Ferenc térdre esik.)

Ferenc ... Uram!... Milyen szép vagy, Uram!... milyen szép vagy!...

Az Úr ... Ferenc!... Állj fel!... Annyit térdepeltél életedben!...

Ferenc ... Uram!...

Az Úr ... A jobbomon lesz a helyed!...

Ferenc *(felemelkedik)* ... Uram, elhoztam neked a szegények ajándékát...

Az Úr *(átveszi a virágokat)* ... Uralkodni fogsz glóriádban a Paradicsom minden virága fölött!...

Ferenc ... Uram, én félek a glóriától!

Az Úr Abban a fényben fogsz élni, amit dicsőítettél. Gyere! *(átkarolja a vállánál)*
... Bárány-fehér lobogókkal díszlik ma a szeles égbolt!... Süvít a szelek kórusa!...

(A két angyal táncolva távozik. Az orgona felhangzik – polifóniában. Az Úr az örömtől mosolygó Ferencet a jobb oldalra vezeti és Ferenc, belekapaszkodva dadogja)

Ferenc ... Uram! ...Uram!...

IV. A modern élet víziója és katasztrófa

A csillagos függöny leereszkedik. Az orgona hirtelen elhallgat. Gongütés. A színpadot hirtelen éles fény világítja meg. Üvöltő zenét hallunk (gramofon vagy jazz együttes). Megszakítás nélkül a csillagos ég alja szétnyílik és meglátjuk a modern világ szintetikus dekorációját: bár, bank, cirkusz, kórház, börtön, parlament, gyárkémények, Eiffel torony, stb. Mihelyt felgyulladnak a bulvárok fényei és felhangzik a züllött zene, a speaker tűnik fel a színpad bal oldalán, szócsővel felszerelve. Inkább nőies, mint férfias. Az a fajta idióta, aki jól tud beszélni, enyhén kubista jelenség, feneke domború. Elviselhetetlen hangja van, a szaxofon csúszkáló akcentusával. Egész beszéde alatt könnyedén táncol – úgy, ahogy ebben a jelenetben minden más is táncol.

<p>Speaker: Halló! Halló! Hölgyeim és Uraim! Néhány apró információ... A sajtó tudomásunkra hozza, hogy hét évszázad múltán megemlékezünk egy szentről, mégpedig egy igen gentleman szentről, ha jól látom. Cikkek jelentek meg a napilapokban és egy cenzúrázott film, amely bemutatja az életét, a nagy sztár, Rudolpho Maquerello főszereplésével! Nagy öröm ez Itáliának, mivel a szent ugyanabban az országban született, ahol Mussolini; éljen az olasz barátság! Na, ugorjunk! A Nemzetek Szövetsége ... Halló! ... Szóval a Nemzetek Szövetsége a kor legmegdöbbentőbb</p>	<p><i>Parádé a színpadon, rádiózaj</i></p> <p><i>Távoli kiáltások: megjelent az Esti Hírek, a Reggeli Hírek – táncolva belép az első polgár, hatalmas számárfejjel. Az Esti Hírlapot olvassa, égre emeli karjait meglepetésében: „Iá, iá!”.</i></p> <p><i>Táncolva belép a második polgár, hatalmas farkasfejjel. Megnyalják egymás pofáját, együtt olvassák az újságot és</i></p>	
---	--	--

<p>civilizációs intézménye, elhatározta, hogy a mi korunk demokratikus lesz... Halló!... Megünnepelik Szent Ferencet és sajnálják, hogy nem adhatják neki az elnöki posztot, de van néhány jól informált tag, aki tudja, hogy már meghalt. Halló! Ugyanakkor persze a mi időnkben illik megünnepelni egy ilyen szimpatikus szentet. Kétségkívül az emberiségnek nincs oka panaszra. Megkapta azokat a nagy embereket, akiket megérdemelt. Még nem minden tökéletes, de a lehetőségek nyitva állnak az intelligencia előtt. Az emberek úton vannak, a fejlődés is. A barbarizmus halálos ütésekkel kapott! A kortársak arca békét, szolidaritást sugároz; mindenkit egy boldog, egalitárius, racionális világ építésének közös gondja hajt. E Század legnagyobb jótéteménye az egyetemes emancipáció. E század, íme itt van. Ifjú még, de egy csodagyerek; majd felnőtt; majd kigyógyítják emberevő hajlamaiból ... igen-igen, egy kis képzelőerő, Hölgyeim és Uraim. Már kimondja, hogy apa, anya... Korához képest rendkívüli. Holnap erőteljes kézzel megszelídíti majd az engedetlen nemzeteket, amelyek még nem álltak</p>	<p><i>reszketnek az örömtől: „Iá, iá, hrhrhr!”</i> <i>Táncolva belép a harmadik polgár, óriási disznófejjel. Neki is van újságja, úgy szimatol benne, mintha moslék lenne. A számár, a farkas és a disznó hangjai.</i></p>	
---	---	--

be a sorba! Mit tesz majd? Csak Isten tudná megmondani, ha venné a fáradságot, hogy beleavatkozzon az ügyeinkbe! De Isten helyére végre az Intelligencia áll. Mivel ez az Intelligencia kora is! És ez mindenki számára elérhető. Bárki lehet entellektüel, aki csak akar! Halló!... Ez a legmeglepőbb jelenség. A világot átfúti az intelligencia. A világot egy új gyönyör, egy ismeretlen izgalom hatja át! Ezek a kivételes generációk, akiket íme itt képvisel egy irodalmár, egy gondolkodó, egy páratlan újtó; egy magas rangú politikus, aki újra felfedezi az integrációs politikát, amely a még tudatlan tömegek vaskos hibáit kiküszöböli, amely a szegényeket meggazdagítja és egy megvesztegethetetlen igazságszolgáltatást állít fel; egy üzletember. Az Üzlet fogja megváltani a népeket, az üzlet fogja elsimítani a konfliktusokat, munkahelyeket teremt majd, leküzd a nyomort. Az üzletembereknek misztikus küldetése van. Egy tudós, egy híresség. Meghosszabbítjuk az életet, a halál meghátrál, megfiatalítjuk az emberiséget. Ez az egész világ formális, ünnepélyes, győzedelmes, megdönthetetlen!... Egy

még ismeretlen korszak,
a jólét, a higiénia, a
szabadság kora, nincs
több anyagi szegénység,
sem szellemi szegénység!
Bőség van! kenyér és
ideák! Ki kér? Művészet!
Ki kér? ... Nincs több
gyilkosság, nincs több
vér!... A népnek jogai
vannak, hangja,
elképzelése!... Nincs több
rabszolga, nincs több
áldozat, nincs több
elnyomó!
Az agy féktelenül
elszabadult; a szólás, az
igazság mindenkit
megillet; az
állampolgárok
lelkiismeretükre és
szívükre hallgatva
cselekednek és beszélnek.
És íme a modern
tömegek vezetője; egy
emberfeletti ember, egy
zseni, egy Ádám, aki
létrehoz egy mechanikus,
fogyasztható, exkluzív
mennyországot. És íme
Éva a társa! Akitől a jövő
emberei születnek majd,
a 2000-edik év
emberei?... és a
történelemé. Mondják,
hogy az Antikrisztus
Oroszországban született
meg vagy máshol,
mindenesetre az efféle
eredti alakok a music-
hallban végzik majd! Ne
is gondoljunk rá! Halló!
... Jóemberek, kedves
kortársak, üdvözljük a
századot! Az egészséges
századot! A szépség
századát! A nagyság
századát! A mindent
helyrehozó századot! ...
Holnap tűzijáték!

<p>Dicsőítések! Bankettek!... Táncoljatok a század tiszteletére! Szégyen az elmúlt századokra.... a prostitúcióra, a rosszindulatra, a vérengző ösztönökre, a nyárspolgárokra, az álnagyemberekre! Hagyjuk az őskövület szenteket a múzeumoknak!... Mi fogjuk megmenteni az emberiséget, mi vidám, bátor, őszinte emberek, mi félistenek! (Elbizonytalanodva) Földrengés van! Ezek csak a statiszták!... Hölgyeim és uraim.</p> <p>Ezek csak a díszítők!... Ugyan mi tudnak ők lerombolni, amikor a mi színházunk maga a tökély? ...Halló!... Ne rémüljenek meg! Ez még nem minden. Meglátják! Halló! Az előadás nem fejeződött be! (Holtan esik össze.) Halló!...Halló! (Üvölt.)</p>		
	<p><i>Mindhárman testvérien</i> <i>átölelik egymást, folyton</i> <i>táncolva szálemálekumot</i> <i>csinálnak – vagy pofájukat</i> <i>egymáshoz dörzsölik.</i></p>	

	<p><i>Ekkor profilban táncolnak, közben hátrálnak.</i></p> <p><i>Belép az Évszázad, bután és kimerülten táncol. Kisbabának öltöztették, de pólyája vérfoltos. Hangja halk trombitahang, egy kisgyerek elkeseredett kiáltásai, aki szopni vagy kakálni akar.</i></p> <p>Disznó ...kakilni kell?...</p> <p>Szamár ...fogfájás?...</p> <p>Farkas ...</p> <p>agyhártyagyulladás?...</p> <p>Együtt ...bibis!... nahát!...</p> <p><i>Az Évszázad úgy üvölt, mint a fába szorult féreg.</i></p> <p><i>Táncolva belépnek a következő szereplők:</i></p>	
	<p><i>1° az irodalmár – szarukeretes szemüveg, kis tömött pénzeszsákot ver.</i></p>	
	<p><i>„Reklám”-hátán kegyesen üdvözli az Évszázadot és a három polgárt, akik majd’ elájulnak a pénz láttán. Aztán folytatják a táncot.</i></p> <p><i>2° a politikus, mutatványos bohóc foltos ruhában, töviskoszorú a fején, övén gumibot. Táncolva</i></p>	

	<p><i>kotkodácsolja: „a programom! A népek maguktól szétszóródnak! Elképesztő!” Lecsap az irodalmár pénzeszsákjára, nekidörgölődik az Évszázadnak.</i></p>	
	<p><i>3° az üzletember – hatalmas orr, zsidó, bankókból varrt mellényben. Hajbókol. Hízelegnek neki, ölelgetik, simogatják – főleg az irodalmár és a politikus. Kis földgömböt hoz, amit tengelyénél forgat.</i></p>	
	<p><i>Mindenki meghajol, az üzletember felkiált: „Izrael!” A többiek: „Éljen Izrael!”</i></p> <p><i>4° a tudós, majomfejjel, cylinder, redingot, fecskendővel, vakaródzik és injekciót akar adni az Évszázadnak,</i></p>	
	<p><i>aki még jobban bömböl. Aztán vért akar venni a disznótól, mindenki vonaglik. Mindenki táncol. Very well –kiáltások.</i></p>	
	<p><i>„A programom... a könyvem... a szérumom... a pénzem...” Az Évszázad</i></p>	

	<i>bömböl, lesújtottan és betegen.</i>	
	<i>Gyorsan áthalad a Szegénység, egy rendőr üti. Szegénység kiált: „Gyilkos!” Gyorsan áthalad egy munkás, szétroncsolt kézzel, kalapáccsal. Fegyenc halad át a színen, megbilincselte kézzel. Hátán felirat: „Veszélyes beszélő”.</i>	
	<i>Belép a démon. Abszolút divatosan táncol, nagyon halkán üdvözlik. Cirógatják. Pózol. Átöleli az Évszázadot, a politikust, az irodalmárt stb.</i>	
	<i>Belép egy luxustyúk, kifestve, félig döglötten. A démonnal táncol.</i>	
	<i>Mindenki a színpadon táncok, mint egy vásári komédiában. Felfordulás, rendetlenség, lihegés.</i>	
	<i>Körtáncot járnak Évszázad körül. A hátsójukat csapkodják, köpködnek – gajdolnak. A lárma eléri csúcspontját. A tánc is.</i>	

	<p><i>Kalapácsütések hangzanak fel a kulisszák mögül, tompa ütések, elfojtott kiáltások. Egyre hangosabbak lesznek. A Halál lép be a színre frakkban – ő is táncol. A többiek már csak dúdolgatnak.</i></p> <p><i>Nyugtalanság. A lámpa időnként kialszik. Hirtelen revolverlövések – fények – rombolás – ledől a dekoráció – ordítások: „Segítség!”</i></p>	
	<p><i>Sötétség, a szereplők eltűnnek – utolsó hörgések. Néhány távoli fény: „Tűz van!” „Segítség!”</i></p>	
	<p><i>Hirtelen csend. Az egész szín üres, a legteljesebb sötétség. Semmit sem látni. Pillanatnyi szünet után:</i></p>	

V. Szent Ferenc menet

(A csendet majdnem meghatározhatatlan hangok és az orgona moraja váltja fel. Téglalap alakú paraván világosodik meg fokról fokra. A paraván felett világító jel, amely időnként kigyúlik és elalszik. A jel:

Hét évszázad után	FERENC	
	Assisi, Európa	
	és a modern világ	
	szentje	
Ments meg minket		Mentsd meg ezt az évszázadot
	Szenteket akarunk	